

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

Dluhopisy a projekty PPP

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2008

Bc. Monika ZUKALOVÁ

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

Dluhopisy a projekty PPP

Bc. Monika Zupalová

Diplomová práce
2008

PODKLAD PRO ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA:	OSOBNÍ ČÍSLO:
ZUKALOVÁ Monika, Bc.	Molenburk 193; Vysočany - Molenburk	E06763

NÁZEV TÉMATU ČESKY:

DLUHOPISY A PROJEKTY PPP

NÁZEV TÉMATU ANGLICKY:

Bonds and PPP projects

VEDOUCÍ PRÁCE:

doc. Ing. Liběna Tetřevová, Ph.D.

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Úvod

1. Projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru (vymezení, podstata, zhodnocení)
2. Dluhopisy (charakteristika, druhy, zhodnocení)
3. Dluhopisy jako zdroj financování PPP projektů

Závěr

Použitá literatura

Přílohy

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Duspiva, P.; Tetřevová, L. Kapitálové trhy II. díl. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003. 90 s.

ISBN 80-7194-508-0

Grimsey, D.; Lewis, M. Public private partnerships: the worldwide revolution in infrastructure provision and project finance. 1st ed. Cheltenham:Edward Edgar,2004.268s.

ISBN 1840647117

Kohout, P.; Hlušek, M. Peníze, výnosy a rizika. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2002. 214 s.

ISBN 80-86119-48-3

Link, A. N. Public/private partnership: innovation strategie and policy alternatives. 1st ed. New York: Springer, 2006. 155 s.

ISBN 0-387-29774-X

Mech, J. Partnerství a konkurence veřejného a soukromého sektoru: sborník referátů z teoretického semináře pořádaného katedrou veřejné ekonomie. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 26 s.

ISBN 80-210-3764-4

Tetřevová, L. Financování projektů. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2006. 182 s.

ISBN 80-86946-09-6

Šíp, E. Projekty PPP v oblasti Fondu soudržnosti. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2005. 132 s.

www.pppcentrum.cz

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

SOUHRN

Diplomová práce s názvem „Dluhopisy a projekty PPP“ pojednává o využití dluhopisů jako zdroje financování projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru. Nejprve je pozornost zaměřena na partnerství veřejného a soukromého sektoru obecně, jeho smluvní vymezení a zhodnocení a poté na dluhopisy, jejich náležitosti a jednotlivé druhy dluhopisů. Dále je zhodnoceno využití dluhopisů jako možnosti financování PPP projektů. Rovněž jsou uvedeny výhody a nevýhody PPP, informace o PPP Centru a také konkrétní projekty PPP ze zahraničí a z České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

dluhopisy, financování, partnerství veřejného a soukromého sektoru, PPP projekty

TITLE

Bonds and PPP projects

ABSTRACT

The thesis „Bonds and PPP projects“ deals with the problem of usage of bonds as a source of funds of public private partnership. At first is focused on public private partnership generally, its treaty statement definition and analysis and then is focused on bonds, their belongings and individual types. Further is evaluated usage of bonds as possibility of financing PPP projects. Some benefits and disadvantages of PPP, some information about PPP Centrum and some concrete projects PPP from abroad and from Czech Republic are mentioned as well.

KEYWORDS

bonds, financing, Public Private Partnership, PPP projects

OBSAH

ÚVOD	7
1 PROJEKTY PARTNERSTVÍ VEŘEJNÉHO A SOUKROMÉHO SEKTORU	9
1.1 ÚVOD DO PROBLÉMU	9
1.2 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	13
1.3 KLASIFIKACE PPP PROJEKTŮ	14
1.4 SMLUVNÍ VYMEZENÍ PPP	21
1.4.1 Koncesní smlouva	21
1.4.2 Smluvní spolupráce veřejného a soukromého subjektu	22
1.4.3 Druhy smluv zakládajících partnerství veřejného a soukromého sektoru	24
1.5 ZNAKY PROJEKTŮ PPP	26
1.6 VÝHODY A NEVÝHODY PROJEKTŮ PPP	28
1.6.1 Výhody projektů PPP	28
1.6.2 Nevýhody a rizika projektů PPP	30
1.7 PPP CENTRUM	31
1.8 FINANCOVÁNÍ PROJEKTŮ	37
1.8.1 Možnosti projektového financování	37
1.8.2 Možnost zapojení grantů do projektového financování	38
1.9 PPP V ZAHRANIČÍ A V ČR	40
1.9.1 PPP v zahraničí	40
1.9.2 PPP v ČR	53
2 DLUHOPISY	57
2.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	57
2.2 NÁLEŽITOSTI DLUHOPISŮ	59
2.3 DRUHY DLUHOPISŮ	60
2.3.1 Hledisko charakteru dluhopisů	60
2.3.2 Hledisko povahy emise	62
2.4 EMITENT DLUHOPISŮ	67
2.5 ZÁKLADNÍ PRÁVA MAJITELŮ DLUHOPISŮ	69
2.6 EMISNÍ PODMÍNKY DLUHOPISŮ	70

3 DLUHOPISY JAKO ZDROJ FINANCOVÁNÍ PPP PROJEKTŮ -----	74
3.1 VÝHODY EMISE PODNIKOVÝCH DLUHOPISŮ-----	74
3.2 NEVÝHODY EMISE PODNIKOVÝCH DLUHOPISŮ -----	75
3.3 EMISNÍ NÁKLADY DLUHOPISŮ -----	76
3.4 DALŠÍ DRUHY DLUHOPISŮ -----	76
ZÁVĚR -----	78
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY -----	81
SEZNAM ZKRATEK -----	83
SEZNAM PŘÍLOH -----	85
PŘÍLOHY	

Úvod

Tématem diplomové práce s názvem „ Dluhopisy a projekty PPP“ je problematika dluhopisů jako zdroje financování PPP projektů.

V této práci se budeme zabývat projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru, jejichž rozvoj během minulého desetiletí je v mnoha oblastech veřejného sektoru značný. Rostoucí využití PPP můžeme vysvětlit různými faktory. Jedním z vysvětlení je potřebné financování veřejného sektoru ze soukromých zdrojů, které PPP umožňuje. Jiné vysvětlení vyplývá z požadavku, aby veřejná sféra získala větší prospěch z know-how a z pracovních postupů, které se běžně uplatňují v soukromém sektoru.

V současné době je téma PPP projektů a způsob jejich financování velmi aktuální, jelikož jejich podstata spočívá v zabezpečení veřejného statku, popř. veřejné služby pomocí spolupráce veřejného a soukromého sektoru, tedy s využitím zdrojů soukromého sektoru. Za normálních okolností by byly veřejné statky zabezpečovány veřejným sektorem a ze zdrojů veřejných financí. Hlavním rysem spolupráce v rámci PPP je tedy rovnocenné partnerství zástupců obou sfér, čímž se liší od dosavadní praxe zadávání veřejných zakázek.

V posledních letech se neustále zvyšují požadavky na množství finančních prostředků, které musí municipalita a podniky zabezpečovat na pokrytí všech svých výdajů. Řeší se otázka, kde získat chybějící finanční prostředky, ale i jak a kde přebývající finanční prostředky zhodnotit, proto je důležité se problematikou financování PPP projektů zabývat. Mezi nejčastěji využívané návratné zdroje financování běžně patří bankovní úvěry a dluhopisy.

Dluhopisy jako dlouhodobý nástroj financování jsou vhodné především pro financování aktivit investičního charakteru a dále vzhledem k vysokým emisním nákladům je vhodné, aby jejich emise přesahovaly objem 10 mil. Kč. Právě díky tomu by dluhopisy mohly být vhodné pro financování PPP projektů, jejichž finanční náročnost je v řádech milionů, v některých případech až miliard Kč.

Na základě výše uvedeného je cílem práce souhrnně zpracovat problematiku dluhopisů jako zdroje financování projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru. K dosažení tohoto cíle je zapotřebí splnit následující dílčí cíle:

1. Definovat a smluvně vymežit PPP projekty.
2. Charakterizovat způsoby financování PPP projektů.
3. Vymežit základní pojmy týkající se dluhopisů.
4. Zhodnotit dluhopisy jako zdroj financování PPP projektů.

1 Projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru

Kapitálové síly a zkušeností soukromého sektoru lze využít i v rámci projektů sektoru veřejného. Projekty, u kterých dochází k propojení předností soukromého a veřejného sektoru při jejich realizaci a financování, se označují jako **Public Private Partnership (PPP)** projekty.

1.1 Úvod do problému

Kapitálové síly a zkušeností soukromého sektoru lze využít i v rámci projektů sektoru veřejného. Projekty, u kterých dochází k propojení předností soukromého a veřejného sektoru při jejich realizaci a financování, se označují jako **Public Private Partnership (PPP)** projekty.

Podle Link, A.¹ lze pojem **Public Private Partnership** vysvětlit tímto způsobem:

- „**Public**“ odkazuje na určitou stránku procesu inovace, která zahrnuje použití státních zdrojů; mohou být federálního, státního nebo místního původu;
- „**Private**“ odkazuje na určitá hlediska procesu inovace, která zahrnují použití zdrojů soukromého sektoru, většinou podnikových specifických zdrojů;
- „**Partnership**“ odkazuje na všechny možné s inovací související vztahy zahrnující neomezené formální a neformální spolupráce.

Anglický výraz *public-private-partnership* se užívá jako označení pro dlouhodobou spolupráci veřejného a soukromého sektoru při realizaci finančně velmi náročných veřejně prospěšných projektů či při zajišťování náročných veřejně prospěšných služeb. Cílem spolupráce je získat:

- vyšší hodnotu za peníze pro veřejný sektor;
- vyšší efektivitu a kvalitu veřejných služeb.

Jednotlivé varianty PPP, jsou-li odborně a úspěšně aplikovány, zvyšují kvalitu i efektivnost veřejných služeb včetně výkonu státní správy a urychlují realizaci významných infrastrukturních projektů s pozitivním dopadem na rozvoj ekonomiky.

¹ Link, A. N. Public/private partnership: innovation strategies and policy alternatives. New York: Springer, 2006, s. 1.

Příklady realizace formou PPP jsou projekty v následujících oborech²:

- dopravní infrastruktura – dálnice, tunely, mosty, rychlodráhy;
- administrativní, případně ubytovací kapacity – úřady, soudy, ubytovny, administrativní prostory, věznice;
- zdravotnictví – nemocnice;
- školství – univerzitní komplexy, studentské koleje, školy;
- obrana – výzbroj, speciální infrastruktura;
- utility – vodárenství.

PPP představuje formu spolupráce mezi orgány veřejné správy a podnikatelským sektorem za účelem zajištění financování, výstavby, obnovení, správy a údržby veřejné infrastruktury nebo poskytování veřejné služby.³

Základem PPP projektu je **dlouhodobý smluvní vztah**, ve kterém veřejný a soukromý sektor vzájemně sdílejí užitky a rizika vyplývající ze zajištění veřejné infrastruktury nebo veřejných služeb. Výhodou PPP je propojení zkušeností, znalostí a dovedností obou sektorů a přenesení odpovědnosti za rizika na sektor, který je dokáže lépe řídit.

Ve většině případů veřejný sektor svěřuje výkon určité služby soukromému sektoru, a tím využívá jeho organizačních a odborných znalostí a dovedností, které jsou stimulovány nejen výnosem vloženého kapitálu, ale také rizikem jeho ztráty.

Veřejný sektor je ale stále tím, kdo je zodpovědný za stanovení cílů veřejných projektů a kdo má dohlížet na jejich bezproblémovou realizaci.⁴

Podstatou úspěšného projektu PPP je předpoklad, že většího přínosu pro veřejný sektor (v poměru k jím vynaloženým prostředkům) může být dosaženo využitím schopností a zkušeností soukromého sektoru a rozdělením rizik mezi zúčastněné strany tak, že každá strana nese takové riziko, které dokáže nejlépe řídit.

² Blíže viz <http://www.pppcentrum.cz/index.php?cmd=page&lang=cs&id=122> (cit. 1. 3. 2008).

³ Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, s. 3.

⁴ Použito z: Grimsey, D.; Lewis, M. Public private partnerships: the worldwide revolution in infrastructure provision and project finance. Cheltenham: Edward Edgar, 2004.

Jedná se obecně o **využití soukromých firem** k účinnému zajištění projektů veřejné správy s cílem poskytnutí veřejných služeb občanům. Jde zpravidla o dlouhodobý vztah mezi veřejným sektorem a firmami, které zajistí realizaci a financování projektů a dodávky služeb výměnou za budoucí příjmy. Projekty PPP je pak možné realizovat i bez ohledu na případný nedostatek rozpočtových prostředků. Projekty PPP ovšem nelze uskutečnit bez zájmu a aktivní účasti vlády a veřejného sektoru, ale i podnikatelské sféry, která lépe umí využít svou specializaci a schopnosti. Vláda musí vytvářet a rozvíjet celkový rámec, který umožní a bude vzájemnou spolupráci stimulovat. Proto je třeba, aby odpovědné orgány přijaly příslušnou legislativu. Nezbytnou podmínkou jsou dobře formulované smlouvy, důležité je spravedlivé rozdělení rizik mezi veřejný sektor a soukromé subjekty.⁵

Pro **projekty PPP** se rovněž používá označení projekty veřejno-soukromého partnerství, projekty s privátním partnerstvím či projekty prosperity.⁶

K **rozvoji PPP** došlo částečně pro nedostatek finančních prostředků na straně veřejného sektoru. V členských státech EU to byl také důsledek privatizace síťových odvětví, rozvoje velkých nadnárodních provozovatelů sítí i působení výdajových limitů veřejného sektoru, plynoucích z maastrichtských kritérií.⁷

Každý orgán veřejné správy, který zvažuje realizaci určitého projektu, musí předem zhodnotit, zda existují předpoklady, že **řešení formou PPP** přinese požadované výsledky, a zda PPP je realisticky možná varianta řešení. Pokud má být PPP potenciálním řešením, musí být splněny následující **předpoklady**:

- veřejný sektor musí mít jasno, proč chce spolupracovat se soukromým sektorem;
- musí existovat politická vůle a závazek veřejného sektoru aktivně se podílet na projektu a zapojit do něho soukromý sektor;
- na základě předběžných zhodnocení musí existovat předpoklad, že spolupráce se soukromým sektorem může přinést vyšší hodnotu za peníze v porovnání s ostatními dostupnými způsoby realizace projektu;

⁵ <http://www.stavebni-forum.cz/detail.php?id=3049&t=1206525182> (cit. 1. 3. 2008).

⁶ Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 155.

⁷ Šíp, E. Projekty PPP v oblasti Fondu soudržnosti. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2005, s. 22.

- musí existovat jasně specifikované a vzájemně sdílené cíle veřejného i soukromého sektoru;
- spolupráce musí nabídnout kompenzaci za převzetí zodpovědnosti za rizika projektu (zúčastněné strany přejímají taková rizika, která dokáží nejlépe řídit) a rizika musí být pro tento účel převoditelná nebo sdílitelná;
- podmínky spolupráce musí být jasně dány dříve, než veřejný sektor vstoupí do partnerství se soukromým sektorem, oproti tomu zadání musí dát dostatečný prostor soukromému sektoru k vlastnímu přínosu do projektu;
- musí existovat dostatečný zájem na straně soukromého sektoru účastnit se projektu navrhovanou formou PPP.

Výsledkem dobře připraveného **PPP projektu** je vzájemně spokojená **dlouhodobá spolupráce obou sektorů**. Soukromý sektor získává možnost dlouhodobých příjmů ze zajímavého projektu a veřejný sektor vyšší hodnotu za své peníze, vyšší kvalitu za stejné náklady nebo stejnou kvalitu za nižší náklady. Je nežádoucí, aby jedna strana profitovala na úkor druhé. Klíčovým předpokladem je kvalifikovaná příprava a oboustranně prospěšný flexibilní smluvní vztah.

Rozhodující **podmínkou vhodného PPP projektu** je **ekonomická výhodnost pro veřejný sektor**. Soukromý sektor musí realizovat projekt za náklady pro veřejný sektor nižší než v případě, že si stejný projekt zajistí veřejný sektor sám ze svých zdrojů. Pokud neexistují předpoklady, že tato podmínka bude splněna, daný projekt nemá význam realizovat formou PPP.⁸

PPP projekty by měly splňovat tyto základní podmínky:

- veřejný a soukromý sektor spolu spolupracují na základě jasného smluvního vztahu;
- smluvní dokumentace jasně rozděluje zodpovědnosti, náklady a rizika mezi oba sektory;
- jsou naplňovány cíle jak veřejného zájmu, tak i komerčního charakteru;
- obě strany očekávají, že díky vzájemné spolupráci a zapojení specifických schopností obou stran, bude dosaženo vyšší hodnoty za peníze pro veřejný sektor.

⁸ <http://www.pppcentrum.cz/index.php?cmd=page&lang=cs&id=101> (cit. 1. 3. 2008).

1.2 Vymezení základních pojmů

PUBLIC PRIVATE PARTNERSHIP

PPP je v zahraničí obecně uznávaným způsobem zajištění veřejných služeb či veřejné infrastruktury.

PRIVATE FINANCE INITIATIVE

Pojem **PFI** představuje nejrozšířenější podmnožinu již standardizovaných projektů z mnoha dalších forem PPP. Používá se především ve Velké Británii, obecným termínem je PPP.

SLUŽBA

Službou dodanou v rámci projektu PPP se ve většině případů rozumí komplexní zajištění výstavby veřejného aktiva a jeho následné provozování ve prospěch veřejnosti. Veřejný sektor vnímá celý projekt jako smluvně zajištěnou službu po určité období.

HODNOTA ZA PENÍZE

Hodnota za peníze je termín přejatý z anglického termínu „Value for money“. Hodnotou za peníze se rozumí optimální kombinace celoživotních nákladů projektu a zajištěné kvality uspokojující potřeby uživatelů, přičemž taková nabídka nemusí být vždy ta nejlevnější. Způsob účtování o projektu, rozvahový nebo mimo rozvahový, nemá vliv na hodnotu za peníze.

Jedná se o obecný termín porovnávající celkové, kvantitativní i kvalitativní, hodnoty, které veřejný sektor získá v poměru ke svým vynaloženým prostředkům na zajištění těchto hodnot.

VEŘEJNÝ ZÁJEM

Právní teorie vymezuje **veřejný zájem** jako opak zájmu soukromého; jedná se o takový zájem, který je možno označit jako obecný (obecně prospěšný), jehož nositeli jsou blíže neurčené, ale alespoň rámcově determinovatelné okruhy či společenství osob představující tzv. veřejnost. Tento zájem nesmí být v rozporu s platným právem.

VEŘEJNOST

Obecně jsou pod pojmem *veřejnost* zahrnuty všechny fyzické i právnické osoby. Ty mohou vystupovat samostatně nebo se mohou organizovat. Právní nauka vymezuje veřejnost jako okruh blíže neurčených subjektů, což však nevylučuje, aby byl okruh těchto subjektů konkrétněji stanoven.

VEŘEJNÁ SLUŽBA

V českém právním řádu je *veřejná služba* chápána jednak ve významu postavení (činnosti) tzv. „veřejných zaměstnanců“, kterými jsou zaměstnanci vykonávající pracovní (či obdobný) poměr ke státu nebo jinému „veřejnoprávnímu zaměstnavateli“.

Druhý význam charakterizuje veřejnou službu jako službu ve veřejném zájmu. Specifikem je, že smluvní vztah zajišťující výkon veřejné služby se děje za spoluúčasti některého veřejného rozpočtu, čímž se do něj dostává veřejnoprávní prvek.

SLUŽBA VE VEŘEJNÉM/OBECNÉM ZÁJMU

Pojem *služba ve veřejném zájmu* se odvozuje od pojmu služba obecného hospodářského zájmu, má však širší význam; navíc zahrnuje dále i tržní služby a služby, které mají netržní charakter a které veřejné orgány řadí mezi služby obecného zájmu, jejichž provozovatelé mají specifické povinnosti.

SLUŽBA OBECNÉHO HOSPODÁŘSKÉHO ZÁJMU

V praxi Společenství existuje všeobecná shoda o tom, že se termín *služba obecného hospodářského zájmu* vztahuje k službám ekonomické povahy, ke kterým Společenství nebo členské státy přiřazují specifické povinnosti provozovatelů veřejných služeb podle kriteria veřejného/obecného zájmu. Tento pojem také zahrnuje zejména určité služby poskytované významnými odvětvími infrastruktury a vztahuje se i na případnou další hospodářskou činnost, k níž se vážou povinnosti provozovatelů veřejných služeb.

1.3 Klasifikace PPP projektů

Projekty PPP lze klasifikovat z celé řady hledisek. Nejvýznamnější je klasifikace z hlediska rizika, formy a zaměření.

HLEDISKO RIZIKA

Z *hlediska rizika*, které projekty PPP pokrývají, lze na projekty pohlížet jako na:

1. projekty PPP pokrývající riziko výstavby, tj. takové události jako opoždění termínu odevzdání stavby, nedodržení platných norem a standardů atd.;
2. projekty PPP pokrývající riziko dostupnosti, tzn. že vybudovaná infrastruktura či poskytované služby splňují předem definované parametry a mohou být veřejností využívány;
3. projekty PPP pokrývající riziko poptávky, tj. riziko toho, že o infrastrukturu či službu bude zájem veřejnosti;
4. projekty PPP pokrývající vybranou kombinaci výše uvedených rizik.

HLEDISKO FORMY

Z *hlediska formy* lze projekty PPP rozdělit do čtyř základních skupin, které zohledňují jednak rozdíl mezi typem rizika, které nese veřejný a které soukromý sektor a jednak rozdílné vlastnictví aktiv. Z hlediska formy se tedy jedná o následující projekty:⁹

1. **projekty PPP s převahou rizik na straně veřejného sektoru** – majetek zůstává ve vlastnictví veřejného sektoru a soukromá firma je zodpovědná pouze za přesně vymezené úkoly, patří sem např. outsourcing, výstavba na klíč, leasing apod., konkrétně lze uvést **dva základní typy** těchto projektů:
 - **D&B** – Design & Build (projektování a výstavba) – soukromý partner vyprojektuje a vybuduje infrastrukturu podle požadavků subjektu veřejného sektoru za předem stanovenou finanční úhradu, přičemž nese riziko překročení nákladů;
 - **O&M** – Operation & Maintenance (provozování a údržba) – soukromý partner pouze provozuje infrastrukturu a provádí její údržbu, jedná se vlastně o klasickou podobu outsourcingu;
2. **projekty PPP s vyšším podílem rizika na straně partnera soukromého sektoru, ale se zárukami veřejného sektoru** – dlouhodobé projekty, při jejichž financování převládají veřejné zdroje; partner ze soukromého sektoru nese riziko, že vybudovaná infrastruktura splní všechny stanovené náležitosti, ale nenesení odpovědnost za dostupnost a poptávku, dva klasické druhy projektů:

⁹ Blíže viz Ministerstvo financí SR. Správa o vytváraní podmienok na realizáciu projektov s privátnym partnerstvom. Bratislava, 1. března 2006, s. 7. – 9. Dostupné z www.finance.gov.sk (cit. 1. 3. 2008).

- **BOT** – Build Operate Transfer (výstavba, provozování a převod do vlastnictví veřejného sektoru) – za financování a ekonomické výsledky takového typu projektu nese plnou zodpovědnost, včetně negativních důsledků v případě ztrátovosti projektu, veřejný sektor;
- **DBOT** – Design Build Operate Transfer (projektování, výstavba, provozování a převod do vlastnictví veřejného sektoru) – tento typ projektů je zcela shodný s projekty typu BOT s tím rozdílem, že soukromý sektor zabezpečuje rovněž projektování;

3. **projekty PPP s převahou rizik na straně soukromého partnera** (klasické PPP projekty) – významný přenos rizika na soukromého partnera, veřejný sektor neposkytuje žádné záruky veřejného financování, majitelem infrastruktury je účelově zřízená společnost (tzv. SPV), typy těchto projektů:

- **BOOT** – Build Own Operate Transfer (výstavba, vlastnictví infrastruktury soukromým partnerem, provozování a převod do vlastnictví veřejného sektoru) – partner ze soukromého sektoru financuje, vybuduje, vlastní a provozuje infrastrukturu a po skončení smlouveného období ji převede do veřejného vlastnictví;
- **BOOT concession** – Build Own Operate Transfer - concession (výstavba, vlastnictví infrastruktury soukromým partnerem, provozování na základě koncese a převod do vlastnictví veřejného sektoru) – soukromý subjekt na základě koncese financuje, vybuduje, vlastní a provozuje infrastrukturu a po skončení koncese ji převede do veřejného vlastnictví;
- **DBFM (T)** – Design Build Finance Maintain (Transfer) (projektování, výstavba, financování a údržba či koncese na údržbu a následně převod do veřejného vlastnictví) – privátní partner vyprojektuje, vybuduje a současně profinancuje infrastrukturu, provádí její údržbu a po skončení projektu majetek převede do vlastnictví veřejného sektoru;
- **DBFO (T)** – Design Build Finance Operate (Transfer) (projektování, výstavba, financování, provozování a převod do veřejného vlastnictví) – soukromý partner vyprojektuje, vybuduje, zrekonstruuje a současně profinancuje infrastrukturu, kterou dále provozuje a po skončení koncese převede vlastnictví na veřejný sektor;

4. **projekty PPP na hranici privatizace a soukromého vlastnictví, jedná se např. o projekty typu:**

- **BOO** – Build Own Operate (výstavba, vlastnictví, provozování) – soukromý partner financuje, vybuduje, vlastní a provozuje infrastrukturu, a to natrvalo, veřejný sektor může zasahovat pouze ve formě ekonomické či věcné regulace anebo formou předem smluvně dohodnutých opatření.

HLEDISKO ZAMĚŘENÍ

Z *hlediska zaměření* lze projekty PPP členit na projekty realizované např. v oblasti spravedlnosti, školství, zdravotnictví, sociálních služeb, kultury, dopravy, stavebnictví, průmyslu či životního prostředí. Konkrétní příklady možných projektů uvádí Tab. 1.

Tab. 1 - Projekty PPP podle zaměření¹⁰

Oblast zaměření	Příklady možných PPP projektů
Spravedlnost	➤ výstavba a provozování věznic;
Školství	<ul style="list-style-type: none"> ➤ výstavba, provoz a údržba výukově-výzkumné infrastruktury; ➤ výstavba, provoz a údržba ubytovacích, stravovacích, sportovních kapacit; ➤ zajištění služeb v oblasti informačních a komunikačních technologií; ➤ zajištění podpůrných technických služeb, např. správa budov, vytápění, parkování apod.;
Zdravotnictví	<ul style="list-style-type: none"> ➤ výstavba a údržba infrastruktury; ➤ zajištění podpůrných služeb technického charakteru (např. stravování, logistika, lékařské vybavení); ➤ zajištění podpůrných služeb laboratorního a zdravotního charakteru; ➤ zajištění léčebné a ambulantní péče;
Sociální služby	➤ výstavba sociálních bytů;
Kultura	➤ výstavba, rekonstrukce a provoz kulturních zařízení;
Doprava	➤ vybudování, provoz a údržba dálnic či silnic;
Energetika	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vybudování nových kapacit pro produkci energie, přenosových a distribučních sítí, vč. zajištění jejich provozu; ➤ výstavba, rekonstrukce, provozování centrálního rozvodu tepla;
Průmysl	➤ vybudování infrastruktury průmyslových parků;
Životní prostředí	<ul style="list-style-type: none"> ➤ výstavba, rekonstrukce a provoz čističek odpadních vod či zajištění centrálního rozvodu vody; ➤ zajištění likvidace jaderných zařízení.

¹⁰ Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 164.

PROCES PPP PROJEKTŮ

Klasický průběh PPP projektu zahrnuje tyto fáze:¹¹

1. identifikace projektu;
2. posouzení proveditelnosti projektu;
3. příprava projektu;
4. výběrové řízení;
5. uzavření smluv;
6. realizace investiční fáze;
7. realizace provozní fáze a její monitoring;
8. ukončení projektu.

V první fázi musí veřejný subjekt jako zadavatel projektu detailně **vyspecifikovat potřeby a cíle**, které by projekt měl splnit. V rámci této fáze však nevymezuje způsob naplnění definovaných cílů, ten volí soukromý sektor, který se snaží přijít s nejlepším a nejefektivnějším způsobem řešení v souladu s celoživotním cyklem projektu.

Následně se hodnotí **ekonomická vhodnost projektu pro veřejný sektor**, a to včetně finančních i nefinančních efektů. Pozornost je věnována následujícím kritériím¹²:

1. **typová vhodnost** – hodnotí se, zda typ a obor navrhovaného projektu patří mezi typy a obory, u kterých se podle zahraničních zkušeností osvědčilo řešení formou PPP;
2. **strategická vhodnost** – posuzuje se vhodnost projektu z hlediska dlouhodobé strategie předkladatele, existence jasné představy o potřebě projektu, jeho komplexnosti, finanční náročnosti a pravděpodobnosti dodržení smluvních závazků;
3. **definovanost cílů** – hodnotí se, zda pro daný typ a zadání projektu je možné stanovit jasné zadání potřeb a přesně specifikovat požadované výstupy projektu, cíle by přitom měly být exaktně definované, měřitelné, dosažitelné a reálné z hlediska obsahového i časového;
4. **přenos rizika** – posuzuje se úroveň sdílení rizika subjekty veřejného a soukromého sektoru;

¹¹ PPP Centrum. Seznamte se s PPP. Zapojení soukromého podnikání a zdrojů do poskytování veřejných služeb. Praha, 10. srpna 2005, s. 15. Dostupné z www.pppcentrum.cz (cit. 1. 3. 2008).

¹² PPP Centrum. Možnosti využití PPP v oblasti zdravotnictví a školství. Praha, 7. dubna 2005, s. 28 – 30. Dostupné z www.pppcentrum.cz (cit. 1. 3. 2008).

5. **hodnota za peníze** – hodnotí se respektování principu hodnoty za peníze;
6. **proveditelnost** – posuzuje se především míra připravenosti a rozpracovanosti projektu, kvalita podkladových materiálů, existence studií proveditelnosti, finančních, právních a technických analýz;
7. **transparentnost a soutěž** – hodnotí se předpoklady pro zajištění transparentnosti v průběhu celého procesu přípravy a realizace projektu, včetně zadání veřejné zakázky;
8. **finanční dostupnost** – posuzuje se rozpočtová náročnost a dostupnost projektu v krátkodobém i dlouhodobém časovém horizontu a schopnost partnerů dostát stanoveným finančním závazkům.

Následuje **zadání veřejné zakázky**, výběr nejlepší nabídky a uzavření příslušných smluv se všemi zainteresovanými subjekty.

Uskutečnění projektů PPP zpravidla vyžaduje **založení účelově zřízené společnosti** (v angličtině Special Purpose Vehicle). Tato společnost je obvykle nositelem koncese a jejími akcionáři jsou jak partneři z veřejného a soukromého sektoru, tak např. financující banky.

Realizace projektu pak zpravidla (v závislosti na zvolené formě PPP projektu) probíhá dvojím způsobem:

1. soukromá firma vybuduje veřejnou infrastrukturu, dlouhodobě zajišťuje její provoz a údržbu, přičemž veřejný sektor platí této soukromé firmě roční poplatky v závislosti na množství a kvalitě poskytovaných služeb;
2. soukromá firma vybuduje veřejnou infrastrukturu, dlouhodobě zajišťuje její provoz a údržbu, přičemž nezískává finanční prostředky od veřejného sektoru, ale vybírá poplatky přímo od uživatelů veřejné služby.

V průběhu tohoto cyklu **banky zajišťují projektové financování** (až do výše 95 %) a současně disponují speciálními právy, např. v případě dlouhodobé nespokojenosti zadavatele, mohou daného provozovatele vyměnit.

Na **konci projektu** přechází infrastruktura do vlastnictví veřejného sektoru.¹³

¹³ Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 164.

Realizace PPP projektů se vždy přizpůsobuje konkrétním podmínkám. Projektové struktury se mohou lišit zejména následujícími parametry – viz Tab. 2.

Tab. 2 - Parametry projektových struktur¹⁴

Parametr	Škála možností
<i>Forma poskytovatele služeb</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zvláštní účelová společnost; ➤ dodavatel vlastním jménem.
<i>Vlastnictví infrastruktury v době trvání kontraktu</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zůstává veřejnému sektoru, dodavatel jen využívá ke splnění smlouvy; ➤ nabývá dodavatel a drží po dobu kontraktu.
<i>Vlastnictví infrastruktury po skončení kontraktu</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ je převedena na veřejný sektor; ➤ zůstane dodavateli.
<i>Podmíněnost plateb veřejným sektorem</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dostupností; ➤ mírou využití; ➤ kvalitou.
<i>Trvání smlouvy</i>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dlouhodobě, záleží na projektu.

FÁZE VÝBĚRU SOUKROMÉHO PARTNERA

Je-li orgán veřejné správy zadavatelem jednajícím podle „klasických“ Směrnic¹⁵ musí při **výběru soukromého partnera** postupovat obvykle v rámci otevřeného nebo užšího řízení.

Zadavatelé nejsou omezeni v rozhodování při výběru soukromého partnera, ačkoliv musí při této činnosti zaručit plné dodržování zásad a pravidel vyplývajících ze Smlouvy.

Je nutné stanovit pravidla vztahující se k výběru soukromého partnera, přiměřeným způsobem zveřejnit záměr rozhodnout o udělení koncese a zveřejnit pravidla, kterými se výběr řídí, zavést skutečnou soutěž mezi provozovateli s potenciálním zájmem o zakázku, kteří mohou zajistit splnění úkolů, o něž se jedná, po celou dobu řízení dodržovat zásadu rovného zacházení ohledně všech účastníků a provést výběr na základě objektivních, nediskriminujících kritérií.¹⁶

¹⁴ Kramařík, R. Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership). Právní analýza proveditelnosti v ČR. Říjen 2003, s. 21.

¹⁵ Tj. Směrnice 93/37/EHS, 92/50/EHS a 2004/18/ES.

¹⁶ Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích. COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, s. 11.

FÁZE NÁSLEDUJÍCÍ PO VÝBĚRU SOUKROMÉHO PARTNERA

Smluvní ustanovení, kterými se řídí fáze provedení projektu PPP, jsou zejména ustanovení národního práva. Smluvní podmínky však musí též odpovídat příslušným normám Společenství, zejména zásadám rovnosti zacházení a transparentnosti.

Úspěšnost PPP do značné míry závisí na celkovém *smluvním rámci projektu* a na co nejlepší definici prvků, které budou určující pro jeho provádění. V této souvislosti je rozhodující řádné vyhodnocení rizik a jejich optimální rozdělení mezi veřejnoprávní a soukromý sektor, a to podle jejich možností tato rizika převzít.

Také je nutné **stanovit dobu**, po kterou bude soukromý partner poskytovat plnění prací nebo služby za účelem potřeby zabezpečení ekonomické a finanční stability projektu.

Vzhledem k tomu, že se týkají služby, která je rozložena do delšího časového období, musí se vztahy ohledně PPP rozvíjet v souladu se změnami makroekonomického či technologického prostředí a v souladu s požadavky obecného zájmu.¹⁷

1.4 Smluvní vymezení PPP

Pravidla pro výběr soukromého partnera jsou v první řadě odvozena **vymezením smluvního vztahu**, který se uzavírá. Podle sekundárního práva Společenství jsou veškeré smlouvy na peněžní plnění uzavřené písemně mezi zadavatelem a provozovatelem, jejichž předmětem je provedení stavebních prací, díla nebo poskytnutí služby, označeny jako „**veřejná zakázka, popř. veřejná služba**“. Pojem „**koncese**“ je vymezen jako smlouva téhož typu jako veřejná zakázka s tím rozdílem, že úhrada za provedené práce nebo poskytované služby se skládá výlučně z práva vybírat ze stavby nebo služby poplatky, popř. je toto právo navíc spojeno s platbou.¹⁸

1.4.1 Koncesní smlouva

V případě, že soukromý subjekt nebo institucionální partnerství má vznikem partnerství získat oprávnění vůči uživatelům veřejné služby nebo veřejným rozpočtům, musí mít smlouva o partnerství formu *smlouvy koncesní*.

¹⁷ Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích. COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, s. 15.

¹⁸ Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích. COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, s. 6.

Smlouva koncesní je totožná s pojmem „concession“ uplatněným ve směrnici ES k zadávání veřejných zakázek. Může vznikat jak pro stavební práce, tak i služby nejrůznější povahy včetně služeb dosud poskytovaných výhradně veřejným sektorem.

Náležitosti smlouvy koncesní jsou shodné s náležitostmi smlouvy o partnerství, obsahují však navíc zejména dobu, na kterou se uděluje smluvní koncese, oprávnění držitele smluvní koncese vůči třetím osobám a určení a zúčtování úhrad od uživatelů (např. mýto, manipulační poplatek apod.). Smlouva koncesní je právní podmínkou pro udělení smluvní koncese.

Smluvní koncese je veřejná listina, kterou veřejný subjekt potvrzuje, že smluvně převedl v rámci partnerství na soukromý subjekt nebo institucionální partnerství na určenou dobu a v určeném rozsahu jemu svěřená oprávnění související s poskytováním veřejné služby.

Oprávněními se rozumí být příjemcem úhrad za tímto zařízením poskytované veřejné služby (např. mýta či poplatků) nebo příjemcem s nimi souvisejících dotací z veřejných rozpočtů. Smluvní koncese zakládá povinnost všech právních subjektů poskytovat příslušná plnění držiteli smluvní koncese, tj. soukromému subjektu nebo institucionálnímu partnerství stejně, jako by je poskytovaly veřejnému subjektu.

Smluvní koncese se uděluje na dobu určitou.

1.4.2 Smluvní spolupráce veřejného a soukromého subjektu

Smluvní spolupráce veřejného a soukromého subjektu má podobu čistě smluvního partnerství a institucionálního partnerství.

ČISTĚ SMLUVNÍ PARTNERSTVÍ

Pojem **čistě smluvní partnerství** označuje partnerství založené výlučně na smluvním vztahu mezi smluvními partnery. Zahrnuje řadu struktur, v jejichž rámci jsou jeden popř. více úkolů menšího či většího rozsahu zadány soukromému partnerovi, a které mohou zahrnovat plánování, financování, vyhotovení díla, renovaci a pobírání užitků z veřejného díla či veřejné služby.

Jedním z nejvíce využívaných modelů je tzv. koncesní model. Tento model je charakterizován přímým spojením, které existuje mezi soukromým partnerem a konečným uživatelem. Soukromý partner poskytuje za kontroly veřejnoprávního partnera veřejnosti

službu, která zahrnuje poplatky uložené uživatelům služby, jež mohou být v případě nutnosti doplněny dotacemi orgánů veřejné správy.

V jiných typech struktur je soukromý partner povolán, aby pro orgán veřejné správy provozoval a spravoval infrastrukturu (např. školu, nemocnici, věznici, dopravní infrastrukturu). Nejtypičtějším příkladem je **PFI**. V případě PFI nemá odměna soukromého partnera formu poplatků placených uživateli díla či služby, ale je realizována prostřednictvím pravidelných plateb ze strany veřejnoprávního partnera. Platby mohou být stálé nebo mohou být kalkulovány proměnlivým způsobem, např. na základě užitečnosti zařízení nebo souvisejících služeb, popř. podle míry užívání zařízení.¹⁹

INSTITUCIONÁLNÍ PARTNERSTVÍ

Institucionální typ PPP zahrnuje založení subjektu společně ovládaného veřejným a soukromým partnerem. Společný subjekt má za úkol zabezpečit dodávku prací nebo služeb ve prospěch veřejnosti.

Přímá spolupráce mezi veřejnoprávním a soukromým partnerem veřejnoprávnímu partnerovi umožňuje prostřednictvím jeho zastoupení mezi akcionáři a v řídicích orgánech společného subjektu udržet si relativně vysoký stupeň kontroly nad rozvojem projektů, které mohou být v průběhu času podle okolností dále upravovány. Veřejnoprávnímu partnerovi je umožněno další rozšíření znalostí souvisejících s provozováním předmětné služby za současného využití podpory ze strany soukromého partnera.

Institucionální PPP může být založeno zřízením subjektu vlastněného společně veřejnoprávním a soukromým sektorem nebo tak, že soukromý sektor převezme kontrolu v již existujícím veřejnoprávním podniku.

Založení institucionálního PPP může také vést ke změně akcionářů veřejnoprávního subjektu. V této souvislosti je nejprve třeba zdůraznit, že přeměna veřejnoprávní společnosti na subjekt soukromého práva je ekonomickým a politickým rozhodnutím, které jako takové spadá do plné pravomoci členských států.²⁰

¹⁹ Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích. COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, s. 9.

²⁰ Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích. COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, s. 20.

NÁLEŽITOSTI SMLOUVY O PARTNERSTVÍ

Smlouva o partnerství veřejného a soukromého sektoru by měla obsahovat vedle náležitostí příslušných typů smluv podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku nebo zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, především:

- závazné standardy veřejné služby nejméně na úrovni určené projektem;
- angažovanost veřejného partnera (vkládání majetku, dluhová služba, mandatorní výdaje);
- přípustné způsoby veřejného financování (včetně principu fixních plateb, stínového mýta apod.); detailní metodiku přípustných způsobů veřejného financování, včetně přípustné míry finanční angažovanosti veřejného subjektu stanoví prováděcí předpis;
- přípustné způsoby soukromého financování (záměrem je umožnit co nejširší okruh variant – bankovní úvěr, dluhopisy, veřejné emise akcií, apod.);
- pravidla pro rozhodování v partnerství;
- pravidla pro nakládání s veřejnými aktivy nebo aktivy vloženými veřejným partnerem do partnerství v průběhu životnosti partnerství (definování majetkoprávních vztahů na začátku, v průběhu a na konci partnerství, otázky zástav);
- platební mechanismy a harmonogram splácení případné soukromé investice;
- dělbu zisku, ztrát a výnosů z refinancování ve vazbě k riziku a kapitálovému vkladu obou stran;
- rozdělení rizik mezi veřejného a soukromého partnera;
- podmínky pro aktualizaci smlouvy, kontrolní mechanismy, způsob řešení sporů, konečné vypořádání partnerství.

1.4.3 Druhy smluv zakládajících partnerství veřejného a soukromého sektoru

Zabezpečování veřejných statků prostřednictvím vybraných soukromých subjektů (většinou na základě výběrového řízení) musí být podloženo vždy dokonale formulovanou písemnou smlouvou mezi orgánem územní samosprávy či státem a vybranou firmou – provozovatelem.²¹

²¹ Peková, J.; Pilný, J. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2002, s. 51.

System smluv a jejich obsah se bude lišit podle typu projektu, podle toho jakou měrou a na jakých činnostech se podílí soukromý sektor.

Celý **system smluv** je navzájem provázaný a veřejný subjekt musí revidovat, kontrolovat a odsouhlasit i smlouvy, jejichž není stranou, a to vždy v rozsahu, ve kterém mohou mít vliv na jeho pozici.

PROJEKTOVÁ SMLOUVA

Projektová smlouva mezi veřejným subjektem a projektovou společností stanoví veškerá práva a povinnosti těchto stran v souvislosti s projektem. Součástí této smlouvy je specifikace požadavků veřejného subjektu, které obsahují podrobnou technickou specifikaci a v případě provozní fáze podrobnosti o službách a jejich rozsahu.

SMLOUVA O ZÁRUKÁCH DODAVATELŮ

Smlouva o zárukách dodavatelů vytváří přímý smluvní vztah vůči dodavatelům, které si projektová společnost najme. Tato smlouva je důležitá pro udržení kontroly ze strany veřejného subjektu v případě, že projektová společnost nebude řádně plnit své povinnosti ve vztahu k veřejnému subjektu. Tato smlouva bude obsahovat i tzv. „Step-in“ práva, tj. právo substituce, možnost veřejného subjektu vstoupit do smluvního vztahu s dodavatelem, v případě selhání projektové společnosti místo ní.²²

PŘÍMÁ SMLOUVA VEŘEJNÉHO SUBJEKTU

Přímá smlouva veřejného subjektu je smlouva mezi veřejným subjektem a financujícími institucemi. V této smlouvě se veřejný subjekt zavazuje poskytnout financujícím institucím informaci o svém záměru předčasně ukončit projektovou smlouvu tak, aby tyto instituce měly možnost „ochránit“ svoji investici např. tím, že projektovou společnost, která porušuje své závazky z projektové smlouvy, nahradí jinou účelovou společností, která tyto závazky převezme.

SMLOUVA O VÝSTAVBĚ (O DODÁVCE)

Smlouva o výstavbě je klasickou smlouvou mezi „zadavatelem“, v tomto případě projektovou společností a zhotovitelem díla, výstavby, dodávky. Jedná se o smlouvu za

²² Schweigelová, D. Smlouva jako základ PPP projektů (Finanční správa a rozvoj měst a obcí v ČR). Svaz měst a obcí SMO, 2004, s. 26.

fixní cenu a projektová společnost se bude zejména snažit smluvně přesunout veškeré riziko spojené s projektovou fází a výstavbou na zhotovitele.

SMLOUVA O PROVOZU

Smlouva o provozu je obdobná smlouva, jako je smlouva o výstavbě, avšak jejím předmětem je provozování a udržování předmětu projektu.

PŘÍMÁ SMLOUVA DODAVATELŮ

Obdobně jako veřejný subjekt i dodavatelé, jako je zhotovitel či provozovatel, budou uzavírat přímé smlouvy s financujícími institucemi, ve kterých se zaváží neukončit předčasně (výpovědí, odstoupením či jinak) své smlouvy s projektovou společností, aniž by nejdříve dali možnost financujícím institucím zvážit a případně napravit vzniklou situaci.

ZAJIŠŤOVACÍ SMLOUVA

Jako u kteréhokoliv projektového financování i u PPP projektů budou financující instituce vyžadovat dostatečné zajištění v podstatě vším, co s projektem souvisí, včetně práv projektové společnosti z projektové smlouvy a cash-flow projektu.²³

1.5 Znaky projektů PPP

PPP jsou obvykle charakterizovány následujícími znaky:²⁴

- *relativně dlouhodobým trváním vztahu* týkajícího se spolupráce mezi veřejnoprávním a soukromým partnerem na různých aspektech plánovaného projektu;
- *metodou financování projektu* – částečně soukromým sektorem, někdy prostřednictvím složitých dohod mezi různými stranami, veřejné prostředky, v některých případech o značné výši, mohou být začleněny do soukromých fondů;

²³ Schweigelová, D. Smlouva jako základ PPP projektů (Finanční správa a rozvoj měst a obcí v ČR). Svaz měst a obcí SMO, 2004, s. 27.

²⁴ Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, s. 3.

- **významnou úlohou ekonomického provozovatele**, který se účastní různých fází projektu (návrh, vyhotovení, provedení, financování); veřejnoprávní partner se soustředí hlavně na definování cílů, které je nutné z hlediska veřejného zájmu, kvality poskytovaných služeb a cenové politiky dosáhnout, a přebírá odpovědnost za dohled nad jejich dodržením;
- **rozdělením rizik mezi veřejnoprávního partnera a soukromého partnera**, na něhož jsou přenesena rizika obvykle nesená veřejným sektorem; soukromý partner nemusí nést veškerá rizika spojená s projektem či jejich podstatnou část; konkrétní rozdělení rizika se určuje případ od případu podle možnosti zúčastněných stran toto riziko vyhodnotit, kontrolovat jej a vyrovnat se s ním.

Projekty PPP představují projekty budování rozsáhlé infrastruktury (tj. investiční projekty), realizované ve veřejném zájmu, a to s využitím finančních zdrojů soukromého sektoru. Při realizaci těchto projektů však nejsou využívány pouze finanční zdroje soukromých firem, ale současně je využíván i jejich znalostní, organizační a inovační potenciál – odborné znalosti, schopnosti a zkušenosti z realizace a financování projektů. Soukromé firmy přitom neparticipují pouze na zajištění veřejné infrastruktury, ale často jejich činnost spočívá i v zajišťování určitých veřejných služeb pro občany.

Základní podmínkou realizace projektu PPP je jeho schopnost dosáhnout z pohledu veřejného sektoru vyššího užitku v poměru k vynaloženým prostředkům, ve srovnání se situací, kdy by daný projekt realizoval veřejný sektor sám, vlastními silami a z vlastních zdrojů, tj. respektování principu hodnoty za peníze.

Dalším typickým znakem projektů PPP je jejich značný rozsah, tyto projekty v některých případech dosahují hodnoty stovek miliónů korun.

Projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru obvykle zahrnují řadu **vedlejších veřejných služeb**, tzv. „non-core“ služeb, tj. např. budování infrastruktury včetně ubytovacích, stravovacích či dopravních služeb, nezahrnují však **hlavní služby**, tzv. „core“ služby, např. soudnictví či policejní dozor.²⁵

²⁵ Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 158.

1.6 Výhody a nevýhody projektů PPP

Jedním z klíčových faktorů úspěšné realizace PPP je **zvolení vhodného modelu PPP**. Existuje mnoho forem PPP, které jsou neustále rozvíjeny. Hlavním určujícím znakem je míra kontroly a podílu soukromého sektoru na financování. Neexistuje žádný jednoznačný model a ani se nedoporučuje, aby byl vytvořen. Co je vhodné a co se požaduje, určí zvlášť každý projekt.²⁶

Při použití PPP modelů je třeba zajistit **održování základních obecných zásad**, mezi které se především řadí splnění podmínky vyššího ekonomického přínosu z PPP projektu ve srovnání s dosud uplatňovanými způsoby realizace projektu veřejným sektorem – tzv. zásada „hodnota za peníze“, přenesení konkrétních rizik vždy na tu stranu smluvního vztahu, která je nejlépe schopna toto riziko řídit, tzv. zásada „rozdělení rizika“. Základním cílem by měla být efektivnější služba podpořená větší odpovědností soukromého investora. Cestou k tomuto cíli je specifikace standardů veřejných aktiv spravovaných soukromým sektorem, zajištění inovace, konkurence, analýza a vyhodnocení makroekonomických efektů každého projektu.²⁷

Public-private-partnership s sebou přináší určité výhody jak pro veřejný sektor, tak i pro sektor soukromý.

1.6.1 Výhody projektů PPP

Za výhody partnerství veřejného a soukromého sektoru lze považovat následující.²⁸

Zachování kontroly – PPP umožňuje veřejnému sektoru se věnovat plně tomu, co umí nejlépe a realizaci infrastrukturních projektů přenechává soukromému sektoru, aniž by nad nimi ztratil kontrolu.

Kvalita – veřejný sektor získává vyšší kvalitu veřejných služeb za vynaložení stejných nebo nižších nákladů.

Přenos rizik – PPP přenáší podstatná rizika na soukromý sektor, smluvní dokumentace jasně rozděluje zodpovědnosti za náklady a rizika mezi oba sektory tak, že každý sektor nese takovou zodpovědnost, kterou dokáže nejlépe řídit.

²⁶ Evropská komise. Návod k úspěšnému partnerství soukromého a veřejného sektoru. Brusel, 2003, s. 91.

²⁷ www.cwe.cz (cit. 1. 3. 2008).

²⁸ Blíže viz <http://www.pppcentrum.cz/index.php?cmd=page&id=122> (cit. 1. 3. 2008).

Efektivní realizace – PPP umožňuje realizaci infrastrukturních projektů dříve, rychleji a bez rizika překračování rozpočtu pro veřejný sektor.

Transparentnost – jedná se o jednu kvalifikovaně provedenou veřejnou soutěž, projekt se nedělí na velké množství menších zakázek obvyklých za dobu trvání projektu.

Oboustranná výhodnost – projekty PPP musí být výhodné oboustranně pro veřejný i soukromý sektor.

Motivace – soukromý sektor je motivován možností dlouhodobých příjmů. Ty ovšem získá pouze při dodržování přísných smluvních podmínek o kvalitě dodané služby.

Za další základní **výhody projektů PPP** lze považovat:

- ***efektivnější a kvalitnější zabezpečování výstavby a provozu*** infrastruktury a poskytování požadovaných služeb subjektem soukromého sektoru; zásadním je zabezpečení projektu, respektující principy hospodárnosti a účelnosti (užitečnosti); zpravidla nejsou překračovány plánované náklady a jsou dodržovány stanovené termíny; opomenout nelze ani význam inovačního úsilí soukromého sektoru, přispívající k zajištění vyšší kvality a efektivnosti;
- ***řeší problém limitovaných disponibilních zdrojů*** veřejného sektoru, kdy lze účelně využít kapitálové síly subjektů soukromého sektoru při realizaci projektů, jejichž uskutečnění by bez jejich partnerství nebylo možné, a současně tak umožňuje rychlejší rozvoj infrastruktury. Rychlejší realizace projektů současně vede k nižší nákladovosti projektů v důsledku působení časové hodnoty peněz, případně inflačních tlaků;
- ***vyšší užitek a spokojenost občanů***, plynoucí z využití know-how soukromých firem v příslušných oblastech působení a z jejich výrazné motivace, formované možností dlouhodobých příjmů při dodržování všech smluvních podmínek o kvalitě dodávaných služeb;
- ***posilování veřejného řízení*** v důsledku vstupu nových racionálně ekonomicky uvažujících partnerů do zajišťování veřejných potřeb a zájmů, zkracování rozhodovacích cest a snižování míry byrokracie;
- z makroekonomického pohledu lze za významnou výhodu považovat skutečnost, že při aplikaci tohoto typu projektu dochází k ***přenosu podstatné části rizika na soukromý subjekt***, a nejsou tak vyžadovány žádné státní garance, což umožňuje snížit schodek a dluh veřejných rozpočtů, vykazovaný podle Maastrichtských kritérií.

1.6.2 Nevýhody a rizika projektů PPP

Za základní **nevýhody a rizika projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru** lze považovat následující²⁹:

- v rámci projektů PPP jsou **upřednostňovány ekonomické aspekty projektu** před aspekty sociálními, ekologickými či jinými;
- **zdlouhavá příprava** samotných projektů PPP, která může trvat až dva roky, má-li být projekt připraven kvalitně;
- **náročnost na zajištění transparentnosti vztahů**, ať již při výběru partnera, definování podmínek, kompetencí a odpovědností anebo při vlastním uzavírání smluv;
- značné **negativní finanční dopady** v případě nutnosti vypovězení partnerství;
- **možný přenos rizik** soukromého sektoru do sektoru veřejného, např. rizika bankrotu;
- **nedostatečné zkušenosti partnerů**, zejména veřejného sektoru při kontraktaci takovýchto projektů, kdy se projevuje informační asymetrie, působící ve prospěch soukromých firem, které mají přirozenou snahu i potenciál pro vyjednávání lepších podmínek pro sebe;
- z makroekonomického pohledu lze za podstatnou nevýhodu považovat **zvyšování mandatorních výdajů a vzniku skrytého dluhu**, který se bude projevat po řadu let, a může tak negativně ovlivnit i akceschopnost budoucích vlád a významně zatížit budoucí generace.

Problematikou realizovatelnosti projektů PPP se zabývala i Evropská komise, která identifikuje následující možné překážky a omezení³⁰:

- národní a místní vládní politika;
- míra legislativní moci;
- aspekty zdanění;
- požadavky na účetnictví a výkaznictví;
- finanční otázky;
- technické a organizační otázky;
- politické a sociální ohledy.

²⁹ Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 160.

³⁰ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 45.

Mnoho potenciálních výhod a kritiky pramení z **rozdílných vlastností soukromého a veřejného sektoru** a jejich základních cílů, viz. Tab. 3.

Tab. 3 - Rozdíly mezi veřejnou a soukromou sférou³¹

Charakteristika	Veřejná sféra	Soukromá sféra
Princip rozdělování	demokracie	cenový systém
Hlavní aktér	občan	vlastník
Cíl	nejasný	zřetelný
Kontrola	nejasná	zřetelná
Úrovní řízení	mnoho	málo
Podněty	slabé	silné
Jistota práce	vysoká	nízká
Princip umístění	geografický	tržní
Princip způsobilosti	komunální	tržní
Financování	daně	tržby
Struktura trhu	monopol	konkurence

1.7 PPP Centrum

Ministerstvo financí ČR zřídilo **PPP Centrum**, které koordinuje uzavírání dlouhodobých smluv subjektů veřejné správy se soukromými dodavateli veřejných služeb.

Na základě **usnesení č. 7³²** Ministerstvo financí ČR, požádalo Fond národního majetku ČR o transformaci nepodnikající společnosti KRAS, a. s. na PPP Centrum, a. s. k 1. červenci 2004. Výsledkem rozhodnutí vlády ČR a Ministerstva financí ČR je založení PPP Centra jako centra pro implementaci projektů PPP. Hlavním záměrem je koordinovaně urychlit přípravu legislativního prostředí, včetně metodických postupů a šíření osvědčených znalostí řízení a realizaci projektů PPP na straně veřejného sektoru.

³¹ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 47.

³² Usnesení vlády ČR ze dne 7. ledna 2004 č. 7, o Partnerství veřejného a soukromého sektoru v České republice. Dostupné z <http://www.pppcentrum.cz/index.php?cmd=page&lang=cs&id=119> (cit. 1. 3. 2008).

Založením PPP Centra byla naplněna doporučení Světové banky vytvořit samostatnou jednotku zaměřenou na fiskálně bezpečnou implementaci PPP. PPP Centrum vzniklo na základě britského vzoru Partnerships UK.

Organizační struktura PPP Centra vychází z modelu řízení podle obchodního zákoníku³³, kde vrcholoví manažeři společnosti jsou zároveň členy představenstva a do statutárního orgánu jsou voleni a odvoláváni dozorčí radou. Členové dozorčí rady jsou jmenováni Ministerstvem financí ČR a premiérem vlády ČR.

Obr. 1 - Organizační schéma PPP Centra³⁴

Aby PPP Centrum mohlo vykonávat svoji činnost, musí disponovat experty s odbornými znalostmi a praktickými zkušenostmi z oborů finančního a právního poradenství. Tito experti tvoří **tým projektových manažerů**, jehož cílem je³⁵:

- profesionálně, efektivně a odborně podporovat veřejný sektor při přípravě projektů;
- účinně přenášet zkušenosti získané z přípravy projektů na ostatní projekty a zapracovávat je do metodiky PPP.

V současné době má PPP Centrum včetně vedení společnosti 10 zaměstnanců na plný pracovní poměr.

³³ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ <http://www.pppcentrum.cz/index.php?cmd=page&lang=cs&id=12>

³⁵ <http://www.pppcentrum.cz/index.php?cmd=page&lang=cs&id=11> (cit. 1. 3. 2008).

POSLÁNÍ PPP CENTRA

Posláním PPP Centra je:

- úspěšně implementovat PPP projekty v ČR;
- zavést a zajistit aplikaci nejlepší praxe při řízení a hodnocení PPP projektů;
- zajistit výměnu informací a zkušeností získaných při realizaci jednotlivých PPP projektů;
- minimalizovat rizika plynoucí z realizace projektů pro veřejný sektor;
- odborně asistovat všem složkám veřejného sektoru v celém procesu přípravy PPP projektů;
- zajistit transparentnost a zavedení etických standardů do realizace PPP projektů;
- rozvíjet svou profesní kapacitu a dlouhodobě sloužit jako centrum odborných znalostí pro oblast PPP v ČR;
- spolupracovat s oddělením metodiky a regulace PPP na Ministerstvu financí ČR, které je zodpovědné za monitorování a regulaci vzniku dlouhodobých budoucích závazků veřejných rozpočtů z titulu PPP projektů;
- jednat čestně, nestranně a transparentně.

ČINNOST PPP CENTRA

Činnost PPP Centra se zaměřuje na dvě oblasti, a to na oblast metodiky a na oblast podpory projektů.

OBLAST METODIKY

Posláním PPP Centra v oblasti metodiky je připravit vhodné prostředí pro úspěšnou realizaci PPP projektů v ČR, včetně změn legislativního prostředí ve všech oblastech nutných při přípravě pilotních projektů. PPP Centrum připraví jak metodické materiály, tak vzory investičních plánů, finančních analýz a koncesních smluv.

OBLAST PODPORY PROJEKTŮ

Posláním PPP Centra v oblasti PPP projektů je podpořit veřejný sektor všude tam, kde bude nutné zabezpečit, aby proces od identifikace až do realizace projektů PPP byl ze strany veřejného sektoru maximálně profesionální, efektivní, rychlý a s minimálním rizikem negativních dopadů na veřejný sektor.

PPP Centrum bude asistovat při následujících činnostech:

1. *Před zapojením poradců ze soukromého sektoru:*

- identifikace a iniciace projektů;
- vypracovávání úvodní dokumentace;
- vypracování úvodních komerčních a finančních analýz;
- výběr a řízení poradců tak, aby veřejný sektor byl rovnocenným partnerem.

2. *Po dobu spolupráce zadavatele s poradci ze soukromého sektoru:*

- projektové řízení ze strany zadavatele;
- vyhodnocování návrhů a nabídek;
- příprava strategie veřejné soutěže;
- výběr vítěze veřejné soutěže.

3. *Po dobu běhu projektu:*

- monitoring již realizovaných PPP projektů.

PPP Centrum bude poskytovat **odbornou asistenci zadavatelům projektů** v činnostech, kde role zadavatelů je soukromými poradci nezastupitelná, popř. jejich využití je neefektivní či nežádoucí. Na straně veřejného sektoru bude PPP Centrum zkušenou protistranou soukromému sektoru a na projektech se bude účastnit jen jako poradní orgán. Úkolem PPP Centra bude poskytovat asistenci tak, aby celý proces přípravy projektů byl řízen profesionálně a soukromí poradci byli využíváni odborně a efektivně.³⁶

Ve spolupráci s Ministerstvem financí ČR zahájilo PPP Centrum několik projektů, jež směřují k vybavení veřejného sektoru **standardními metodickými nástroji**. Na některých těchto nástrojích spolupracuje s privátními poradci tak, aby vytvořené materiály co nejvíce odpovídaly mezinárodní praxi a byly použitelné v českých podmínkách. Významnou úlohu při přípravě těchto materiálů hraje zejména Partnerships UK, který Ministerstvu financí ČR a PPP Centru poskytuje britské vzory a případně i konzultace na téma těchto materiálů a problematiku britské praxe.

³⁶ <http://www.pppcentrum.cz/index.php?cmd=page&lang=cs&id=11> (cit. 1. 3. 2008).

Pro přístup k rizikům PPP platí následující pravidla:

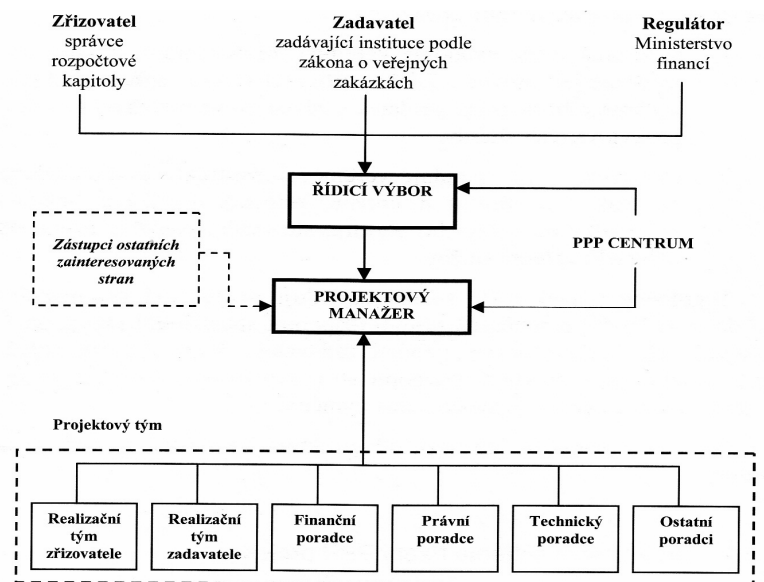
- aby mohla být rizika úspěšně řízena, musí být nejprve přesně identifikována;
- dopad rizika je nezbytné vyjádřit přímo ve finančních důsledcích;
- převod rizik ovlivňuje náklady daného projektu, proto by mělo být riziko převedeno na tu stranu, která je schopna ho z hlediska nákladů nejlépe zvládnout;
- riziko by nemělo být přenášeno samoučelně.

Řízení rizik je kontinuální proces skládající se z následujících kroků:

- identifikace rizik;
- ohodnocení rizik;
- alokace rizik mezi veřejný a soukromý sektor;
- ošetření rizik;
- průběžný monitoring a kontrola.

ORGANIZAČNÍ SCHÉMA ŘÍZENÍ PROJEKTŮ

Organizační schéma řízení projektů, které je důsledně doporučováno u všech PPP projektů v České republice a které vychází z nejlepších zkušeností zahraniční praxe, uvádí Obr. 1.

Obr. 2 – Organizační schéma řízení PPP projektu³⁷

³⁷ Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 168.

V rámci organizačního schématu řízení projektů hraje roli **celá řada subjektů a orgánů**, a to zadavatel projektu PPP, zřizovatel zadavatele, regulátor oblasti PPP, PPP Centrum, dále řídicí výbor, projektový manažer a projektový tým.³⁸

Zadavatelem PPP projektu je zástupce veřejného sektoru (centrální úřad či zástupce samosprávných celků), který zodpovídá za zajištění veřejné infrastruktury nebo dodávku veřejné služby. Zadavatel je zodpovědný za identifikaci potřeb, vypracování investičního záměru, definování parametrů veřejné služby, výběr poradců, zadání veřejné zakázky, výběr nejlepší nabídky a následné monitorování plnění smluvního vztahu.

Zřizovatelem je správce příslušné rozpočtové kapitoly, případně územní samosprávný celek, do jehož působnosti zadavatel spadá. Zřizovatel vstupuje do rozhodování o projektu v případě, že mu to ukládají pravidla delegování rozhodovacích pravomocí mezi zadavatelem a zřizovatelem, a to s ohledem na výši finančního závazku z titulu PPP projektu.

Regulátorem oblasti PPP projektů se rozumí samostatné oddělení regulace a metodiky PPP v rámci Ministerstva financí ČR. Jeho posláním je dohlížet na dodržování obecně platných standardů v oblasti PPP projektů a kontrola průběhu celého procesu přípravy a realizace PPP projektů včetně jejich následného monitorování především s ohledem na fiskální bezpečnost.

PPP Centrum je společnost stoprocentně vlastněná Fondem národního majetku ČR podle rozhodnutí Ministerstva financí ČR. Jejím posláním je aktivně podporovat implementaci PPP projektů v České republice, zajistit odborné kompetence veřejného sektoru při přípravě a realizaci PPP projektů, vytvářet metodické postupy, zajišťovat efektivní sdílení odborných informací a praktických zkušeností získaných v zahraničí i v ekonomickém a právním prostředí České republiky.

Řídicí výbor je vrcholným řídicím orgánem projektu, zodpovědným za jeho úspěšnou realizaci. Po dobu přípravy a realizace projektu přijímá všechna rozhodnutí a vydává je formou doporučení zadavateli. Primární zodpovědnost za realizaci projektu

³⁸ Blíže viz PPP Centrum. Kodex řízení PPP projektu. Praha, 26. července 2005, s. 4. Dostupné z www.pppcentrum.cz.

však nese zadavatel. Řídící výbor by se měl skládat ze zadavatelem stanoveného zástupce a dále dalších dvou zástupců hlavních zainteresovaných stran, jmenovaných zadavatelem, jednoho zástupce regulátora a jednoho zástupce PPP Centra.

Projektový manažer zodpovídá za každodenní řízení projektu řídicímu výboru. Řídí projektový tým, kdy jedná především s realizačními týmy zadavatele, zřizovatele a poradců a řídí jejich činnost.

Projektový tým asistuje projektovému manažerovi, zajišťuje zejména odborné znalosti a výkonné kapacity. Zahrnuje realizační týmy z řad zadavatele, zřizovatele, poradců, dodavatelů a dalších externích subjektů.

1.8 Financování projektů

Finanční toky u projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru jsou velmi odlišné od tradiční formy veřejného financování, neboť v případě PPP jsou platby za veřejnou infrastrukturu podmíněny hlavně její dostupností a na rozdíl od tradiční formy nejsou vyžadovány významné počáteční investice, jelikož aktiva potřebná k realizaci projektu nevlastní veřejný sektor, ale soukromý partner. Tradiční platební schéma se vyznačuje vysokými počátečními náklady a poté pravidelnou platbou za údržbu a odpovídající servis. V případě PPP se setkáváme s platbami, které jsou oproti tradiční formě téměř po celou dobu ve stejné výši, a tím více mohou motivovat soukromého partnera.³⁹

1.8.1 Možnosti projektového financování

S **projektovým financováním** velmi úzce souvisí proces finančního rozhodování, což je v podstatě proces výběru optimální varianty získání peněz a kapitálu. Je třeba rozlišovat financování dlouhodobé a krátkodobé. Dlouhodobé financování spočívá v rozhodování o celkové výši potřebného kapitálu a v zajištění jeho zdrojů. Krátkodobé financování je zaměřeno na řízení optimální formy, struktury a velikosti krátkodobého kapitálu.

³⁹ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 27.

U **menších PPP projektů**, jejichž financování zajišťuje soukromý sektor bez výraznějšího vlastnického zapojení bank, probíhá finanční rozhodování typické pro klasické projektové rozhodování soukromých firem. Soukromý partner se rozhoduje, jaký způsob financování projektu pro něj bude nejvýhodnější a jestli použije vlastní, nebo cizí zdroje financování. Přestože se jedná o menší projekty, je většinou nevyhnutelné využít cizích zdrojů financování. Typicky dochází k rozhodování mezi dlouhodobými úvěry od bank a emisí podnikových dluhopisů.

Dlouhodobé bankovní úvěry představují peníze získané od komerčních bank na dobu delší než 5 let. Výhodou bankovních úvěrů je např. možnost sjednání individuálních podmínek čerpání a splácení, daňová znatelnost zaplacených úroků, žádné emisní náklady. Bankovní úvěry jsou možností zejména pro podniky, které nemají možnost emitovat vlastní dluhopisy. Jako nevýhody bankovních úvěrů lze jmenovat např. možnost získat jen omezené množství financí a nutnost zástavy určité části majetku.

Dlouhodobé podnikové dluhopisy jsou cenné papíry vyjadřující pohledávku vlastníka vůči tomu, kdo cenný papír vystavil. O dlouhodobý cenný papír se jedná, pokud má splatnost delší než 1 rok, a podnikový cenný papír je takový, které je emitován podnikatelskými subjekty, tj. podniky provádějícími podnikatelskou činnost za účelem dosažení zisku. Výhodou emise podnikových dluhopisů je např. možnost získat větší množství finančních prostředků od většího množství věřitelů, než by tomu bylo u použití bankovního úvěru. (Blíže viz. 3. kap.).

1.8.2 Možnost zapojení grantů do projektového financování

Spolu se snížením množství volných veřejných peněz použitelných na zajištění veřejné infrastruktury a služeb, a s tím spojeným zvýšením tlaku na **používání alternativních způsobů financování** těchto veřejných projektů, vznikl prostor pro zapojení grantů do financování PPP projektů. Všeobecně lze říci, že ***zapojení grantů do projektového financování*** má pozitivní účinek na životnost a proveditelnost projektu, ale jejich použití musí odpovídat reálným potřebám konkrétního projektu.

Nejčastěji uváděnou **výhodou použití grantů** je zajištění realizace projektů, které by jinak nemohly být realizovány z důvodu nedostatku financí ze soukromých zdrojů.

Jako **nevýhodu grantového financování** lze uvést především snížení tlaku na efektivitu realizace projektu, která je často spojena se soukromým financováním, a dále také možnost vzniku určitého stupně závislosti na poskytovateli grantu, který si v určitých případech může klást podmínky.

Podmínky **grantové financování ze zdrojů EU** tak, jak je nastavila Evropská komise, ovlivňují projekt v celém průběhu jeho životního cyklu a jsou vytvořeny především k zaručení naplnění veřejného zájmu a k zajištění správného využití poskytnutých finančních prostředků.

Pro PPP projekty přichází v současnosti v úvahu následující **druhy fondů EU**:

- strukturální fondy;
- fond soudržnosti;
- finanční mechanismus EHP a Norska.

Pro rozpočtové a plánovací období 2007 až 2013 byly stanoveny **prioritní programy společenství**, jako konvergence, regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost, územní spolupráce.

Tyto programy a pod ně spadající projekty PPP budou **financovány** převážně z následujících **fondů**:

- Evropský fond pro regionální rozvoj;
- Evropský sociální fond;
- Kohezní fond.

Kohezní fond a Evropský fond pro regionální rozvoj budou sledovat oblast dopravní a ekologické infrastruktury a **Evropský sociální fond** bude využíván při zajišťování služeb pro školství, soc. služby atd.

Finanční zajištění projektu, a s tím spojená jeho životnost a proveditelnost je jednou z klíčových oblastí celého PPP projektu. Projekt musí mít dopředu zajištěn a přesně definován zdroj příjmů tak, aby mohl splácet půjčky a zajistil také určitou míru návratnosti investorům.⁴⁰

⁴⁰ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 88.

1.9 PPP v zahraničí a v ČR

Projekty PPP se jako první začaly uplatňovat ve **Spojených státech amerických**, kde je tradičně upřednostňováno působení tržních sil a projevu se silná důvěra v to, že trh zajistí vyšší efektivnost ve srovnání s působením sil netržních, tj. vládních zásahů byrokracie.

Postupně se však projekty PPP rozšířily i do **Evropy**, kde se průkopníkem v jejich realizaci stala Velká Británie a následně se tyto projekty začaly úspěšně uplatňovat i v dalších zemích světa, např. v Irsku, Nizozemí, Portugalsku, Španělsku, Německu, Francii, ale i v Kanadě, Japonsku, Austrálii anebo Jihoafrické republice, Chile či Mexiku.

V **České republice** jsou zatím PPP projekty ve svých počátcích.⁴¹

1.9.1 PPP v zahraničí

Různé **ekonomické, politické a sociální podmínky** v jednotlivých státech vedly i k různým přístupům v zavádění metody PPP, a tím i k existujícím rozdílným přístupům k řízení, správě a aplikaci této metody.

Roste podíl **standardizovaných dokumentů** využívaných při přípravě projektů. Standardizace nejdůležitějších dokumentů přináší hned několik výhod. Zejména poskytuje osnovu a vzor pro všechny, kteří chtějí připravit PPP projekt, čímž jim významně usnadňuje práci. Ale také umožňuje lepší srovnání jednotlivých projektů, což je velmi cenné zejména při rozhodování o tom, zda je vhodnější realizovat projekt metodou PPP nebo klasickým způsobem. **Standardizované projektové dohody** se využívají ve Velké Británii, Německu, Portugalsku, Španělsku, Francii nebo Jihoafrické republice.

V současné době stále existují **mezi jednotlivými státy rozdíly**, jak v rozšíření používání metody PPP, tak ve zkušenostech s přípravou jednotlivých projektů a v řešení případných komplikací. **Sdílení konkrétních zkušeností a znalostí** mezi jednotlivými státy hraje významnou roli v dalším úspěšném rozvoji spolupráce veřejného a soukromého sektoru, protože může účastníky projektů uchránit od opakování některých chybných postupů a tím snížit riziko nejrůznějších komplikací a zklamání z neúspěšných projektů.⁴²

⁴¹ Tetřevová, L. *Financování projektů*. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 170.

⁴² Ostřížek, J. a kol. *Public Private Partnership, Příležitost a výzva*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 174.

EVROPSKÁ UNIE

Analýza projektů PPP uskutečněných v Evropské unii učinila tyto závěry:

- Evropská unie umožňuje, aby se na projektech rozvoje infrastruktury podílely soukromé subjekty, a aby všechny země kohezního fondu využily v této oblasti PPP; většina rozvojových projektů však kombinovala prostředky z evropských fondů se státními zdroji, nikoli se soukromými financemi;
- podle zkušeností Velké Británie a Nizozemska mohou PPP, dosahovat až 15% úspor oproti tradičnímu způsobu realizace zakázek;
- nejrozvinutější zemí z hlediska PPP je Velká Británie, Německo a Francie vykazují pomalejší vývoj, zatímco Řecko, Irsko a Španělsko s rozdílnými výsledky věnují na rozvoj programů PPP značné zdroje; mezi novými státy EU jsou v přípravě PPP nejaktivnější Maďarsko, Kypr a Česko;
- jedním z důvodů, proč se PPP rozvíjí v Evropě tak pomalu, je skutečnost, že pro pracovníky veřejného sektoru je tato problematika příliš komplikovaná; EU nepřijala v této oblasti žádná jednoznačná pravidla a není zcela zřejmé, jak by měla být realizace projektů PPP začleněna do stávajících postupů EU pro realizaci zakázek;
- EU podporuje větší využití soukromých prostředků v projektech rozvoje, ale neexistence dostatečně podrobných pravidel pro realizaci takových projektů, náročnost sladění podmínek potřebných pro úspěch metody PPP s požadavky na projekty financované evropskými fondy a nedostatek zkušeností, komplikují realizaci takových projektů.⁴³

VELKÁ BRITÁNIE

Proces zapojování soukromého sektoru do poskytování veřejných služeb se rozšířil na **konci osmdesátých let** minulého století. Jednou z prvních zemí, kde se PPP začalo ve větším měřítku uplatňovat, byla *Velká Británie*. Protože se role soukromého sektoru ve financování a provozování veřejné infrastruktury osvědčila, rozšířilo se využívání moderního PPP i do dalších zemí.

Formálně byl program spolupráce mezi soukromým a veřejným sektorem vyhlášen až v roce 1992 pod názvem **Private Finance Initiative (PFI)**.

⁴³ http://www.marketingovenoviny.cz/index.php3?Action=View&ARTICLE_ID=2092

Vznikl **pracovní tým PFI**, složený z investičních bankéřů, právníků zaměřených na projektové financování a ekonomických odborníků. Tato pracovní skupina se podílela na jednotlivých projektech, společně se sektorovými ministerstvy.

V roce 2000 byla skupina PFI nahrazena dvěma novými institucemi – **Office of Government Commerce (OGC)** a **Partnership UK (PUK)**. OGC je zodpovědná za politiku státních zakázek a je součástí Ministerstva financí. PUK je akciovou společností, které stejně jako dříve pracovní skupina PFI pracuje pro ministerstvo financí, odvětvová ministerstva i OGC v oblasti rozvoje politiky PPP.

Při přípravě projektů PPP spolupracuje Partnership UK s vládními organizacemi na všech úrovních, tj. jak s jednotlivými ministerstvy, tak i s místní samosprávou.⁴⁴

Mezi **první velké projekty** zrealizované metodou PPP v Anglii patří projekt výstavby 50 km dlouhého tunelu pod kanálem La Manche, který spojuje francouzské Calais s anglickým Dovorem. Vlády Velké Británie a Francie udělily v roce 1986 koncesi na jeho vybudování a provozování společnosti Eurotunnel Group. Celková investice se vyšplhala na 10 mld. GBP a výstavba byla dokončena v roce 1994. Již od zahájení provozu se ale projekt potýká s nedostatkem financí a velkou konkurencí.

Dalším příkladem využití PPP je projekt zpoplatněného vjezdu do centra Londýna, a to od roku 2003. Smlouva s koncesionářem, společností Capital Group PLC, byla uzavřena na 5 let s opcí na další 3 roky.

Odlíšným příkladem je projekt rekonstrukce energetických sítí na University of London. Koncese typu DBFO byla uzavřena na dobu 20 let a celková investice dosáhla přibližně 6 mil. GBP.

PPP je v Anglii využíváno také v oblasti školství. V roce 1998 přijala britská vláda dokument nazvaný The New Deal for Schools, ve kterém do budoucna počítá s více než 220 školskými projekty v celkové sumě téměř 200 mil. GBP.

Zpráva anglického Národního kontrolního úřadu ukazuje, že projekty realizované metodou spolupráce veřejného a soukromého sektoru jsou ve Velké Británii dokončovány **v kratším časovém období a s nižšími rozpočty** než obdobné projekty realizované tradičním způsobem.⁴⁵

⁴⁴ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vize_part_10362.html?year=PRESENT

⁴⁵ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 176.

IRSKO

Zkušenosti Velké Británie v oblasti PPP ovlivnily *Irsko*. Vzhledem k historické a jazykové blízkosti těchto zemí docházelo i k **přenosu určitých institucionálních modelů**. Na rozdíl od Velké Británie, kde byl kladen důraz především na projektovou stránku PPP a zkoumání komerční životnosti projektů se Irsko zaměřilo od počátku i na fiskální dopady PPP a jejich správnou evidenci.

V Irsku je za projekty PPP zodpovědná určená jednotka, která je přímou organizační součástí Ministerstva financí - **Central PPP Unit**. Činnost tohoto útvaru v oblasti vedení a koordinace je doplňována příslušnými veřejnými úřady (sektorovými ministerstvy, Úřadem veřejných prací, místními úřady nebo jinými relevantními institucemi).

Irská vláda si stanovila za cíl získat v letech 2000-2006 ze soukromých zdrojů 1,27 mld. EUR na **rekonstrukci** stávající **dopravní infrastruktury** a na výstavbu nové. Tyto dopravní projekty jsou na bázi PPP typu DBFO a s koncesemi na více než 30 let.

Mezi již **zrealizované projekty PPP** patří v Irsku například výstavba mostu West-link na dálnici D50, provozování dráhy Luas Line v Dublinu, projekt výroby energie z odpadků v Dublinu, vybudování dvou sídlišť sociálně dostupného bydlení, dopravní projekt N4 Kilcock-Kinnegad a také výstavba několika školních zařízení. V Irsku jsou často realizovány i projekty PPP, u kterých jsou investiční náklady hrazeny z veřejných zdrojů. Příkladem tohoto typu projektu je výstavba čistírny odpadních vod v Dublinu.⁴⁶

NIZOZEMÍ

Nizozemí je považováno společně s Velkou Británií, a Irskem za zemi, která je v čele rozvoje PPP projektů v Evropě.

Útvar zabývající se PPP - **Kenniscentrum** je součástí Ministerstva financí a má podobnou roli jako měla pracovní skupina PFI v Británii. V letech 200/2001 bylo podpořeno 19 projektů celkovou částkou 23 mil. Euro.

Projekty PPP nyní **úspěšně pracují** v dopravním sektoru a nyní jsou přenášeny i do školství, zdravotnictví, oblasti umístění a stavění budov pro veřejnou správu.

⁴⁶ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 178.

Jedny z **nejvýznamnějších kontraktů** realizovaných pomocí PPP jsou v Nizozemsku kontrakty na dodávku a údržbu tratě a signalizace vysokorychlostních železničních koridorů, přičemž jeden z těchto projektů byl přidělen společností KLM a Dutch Railway. Druhý kontrakt týkající se výstavby a údržby vysokorychlostní železnice je smlouva se společností Infrasppeed, která byla uzavřena na období 30 let.

V první polovině devadesátých let minulého století pomohl PPP projekt výstavby silničního tunelu Wijkertunnel vyřešit problematickou dopravní situaci v centrální oblasti Holandska. Tendru na výběr soukromého partnera se zúčastnila jediná společnost, a to ING Bank. Nedokonalost výběrového řízení, a tím i obtížnost správného stanovení VfM vedla v konečném důsledku k předražení projektu. Ten nakonec nebyl pro stát finančně výhodný také proto, že veřejný sektor nesl celé riziko poptávky a ve smlouvě nebyla stanovena maximální výše jeho příspěvků na pokrytí ztráty.

Dalšími **aktuálními projekty** jsou projekt na výstavbu dálnice A59 na jihu země a také rychlostní komunikace N31 na severu země. Pro oba projekty je použit typ DBFO a smlouvy budou uzavřeny na 30 let. Holandské Kenniscentrum připravuje dále také projekty týkající se výstavby rodinných bytů nebo rozšiřování věžeňských kapacit.⁴⁷

PORTUGALSKO

Portugalsko je v oblasti PPP aktivní zejména co se týče budování silniční infrastruktury. K zavádění PPP přistoupilo Portugalsko decentralizovaně a nemělo v počátku žádný zvláštní institucionální mechanismus, který by tyto projekty koordinoval nebo je usměrňoval. Iniciativy se později chopilo Ministerstvo veřejných prací, která zahájilo projekt „SCUT“ založený na budování silnic při účasti soukromého sektoru. V rámci tohoto programu byly financovány tři projekty placených silničních spojů a jeden projekt je ve stádiu zajištění financování.⁴⁸

Dosud bylo v Portugalsku uzavřeno přibližně **20 koncesí** týkajících se dopravních projektů v celkové hodnotě 8,5 mld. EUR. Na základě těchto koncesních smluv bylo postaveno již více než 3000 km dálnic.

Významným projektem v oblasti dopravní infrastruktury byla také výstavba silničního mostu Vasco da Gama přes řeku Tagus u Lisabonu. Jednalo se o projekt typu DBFO a smlouva se soukromým partnerem byl uzavřena na 30 let. Riziko výstavby

⁴⁷ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 179.

⁴⁸ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vize_part_10362.html?year=PRESENT

u tohoto projektu nesl výhradně zástupce soukromého sektoru a ve smlouvě uzavřené mezi zástupci veřejného sektoru a soukromým partnerem byla stanovena velmi vysoká sankce za opoždění dodávky stavby. Celkové náklady na projekt dosáhly 1,06 mld. EUR a z toho 850 mil. EUR představovaly náklady na výstavbu.

Dalším projektem uskutečněným v Portugalsku metodou PPP je výstavba silnice Beiras Litoral spojující Portugalsko se Španělskem. Koncesní smlouva byla uzavřena na 30 let a při financování projektu bylo využito jak půjček od komerčních bank, tak peněz od Evropské investiční banky (EIB).

FRANCIE

Francie má bohaté zkušenosti s budováním a provozováním veřejné infrastruktury soukromými subjekty, nejvýznamnější jsou zejména projekty týkající se dálniční sítě. Ve Francii jsou intenzivně využívány zejména koncesní smlouvy, od 60. let minulého století se postupně snižuje finanční podíl státu na těchto projektech.

Jedním z projektů realizovaných **metodou PPP** ve Francii je například výstavba části dálnice A28 vedoucí z Calais až na jih k pobřeží Středozemního moře, která si vyžádala investiční náklady dosahující přibližně 900 mil. EUR a byla dokončena v roce 2005. Jednalo se o první projekt PPP ve Francii, u kterého bylo při zabezpečení jeho financování využito pouze služeb zahraničních bank (skotské banky HBOS a Royal Bank of Scotland). Speciálně pro realizaci tohoto projektu byla vytvořena společnost **Alis** (Autoroute de Liaison Seine-Sarthe), jejímiž členy jsou obě zmiňované skotské banky, francouzská stavební společnost Bouygues a několik dalších soukromých společností (SH).

V současnosti se pracuje na projektu výstavby železničního spojení mezi městy Perpignan (Francie) a Figueras (Španělsko). Jedná se o projekt typu BOT a kontrakt mezi nimi a konsorciem soukromých společností byl uzavřen na 50 let. Soukromý partner se zavazuje nést riziko výstavby i následného provozu a také celkové financování projektu je v jeho kompetenci. Celkové investiční náklady dosáhnou jedné mld. EUR.

Mezi projekty, které se v současnosti nachází v přípravné fázi, patří například výstavba železničního koridoru pro soupravy TGV v Rhine-Rhone, renovace zoo ve městě Vincennes nebo výstavba několika věžeňských areálů.⁴⁹

⁴⁹ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 183.

ITÁLIE

Itálie je potenciálně velmi slibným trhem pro PPP. **Potřeba rozsáhlých investic** do infrastruktury společně s tradičně vysokou úrovní zadlužení veřejných financí, způsobila, že se italská vláda aktivně zaměřila na možnost získání zdrojů ze soukromého sektoru.

Itálie postoupila nejdále v **novém pojetí pojmu PFI**, které odráží rostoucí iniciativní roli soukromého sektoru při přípravě a realizaci projektů PPP. Pojem PFI nyní označuje proces, kdy soukromé subjekty průběžně nebo k určitým pravidelným ročním termínům předkládají příslušným veřejným institucím návrhy na soukromé provozování nebo vybudování konkrétních veřejných kapacit. Na to pak navazuje rozhodování veřejného subjektu o tom, zda k tomuto návrhu vypíše veřejnou obchodní soutěž.

Od roku 2000 existuje specializovaný útvar pro PPP v rámci Ministerstva financí - **Unita Tecnica Finanza di Progretto** (UTFP). Poté byla v roce 2002 vládou vytvořena společnost **Intrastrutture spa** (Ispa), s cílem spolufinancovat projekty PPP a podpořit investice.⁵⁰

Mezi **projekty uskutečněné** metodou PPP patří v Itálii např. projekt výroby energie z odpadu Tecnoborgo, který byl realizován v roce 2001 s celkovou investicí v objemu 61,5 mil. EUR. Majoritní podíl v tomto projektu měla státní společnost Tesa.

Dalším příkladem spolupráce veřejného a soukromého sektoru byla výstavba dálnice Milan/Brescia v celkovém objemu investic 756 mil. EUR. Tento projekt byl uskutečněn za spolupráce konsorcia několika firem vedených státní společností Autostrade Spa, která je největším provozovatelem dálnic v Itálii.

NĚMECKO

Využívání projektů PPP je v současnosti časté také v *Německu*, a to převážně ve spojení s výstavbou a obnovou dálniční sítě.

Jedním z nejčerstvějších projektů PPP realizovaných v Německu je výstavba železničního terminálu na křižovatce dopravních cest v Regensburgu. Jako další příklad PPP v Německu lze uvést **projekt na provoz a údržbu vodovodní infrastruktury** v Berlíně. Do roku 2009 by se mělo proinvestovat více než 250 mil. EUR. Součástí těchto investic jsou při tom i peníze získané ve formě půjčky od Evropské investiční banky.

⁵⁰ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vize_part_10362.html?year=PRESENT

Příjmy soukromého partnera jsou zajištěny poplatky veřejného sektoru za provoz a správu vodovodní infrastruktury v celkové hodnotě 68 mil. EUR ročně.

Jedním ze zajímavých projektů je **fungování britské ambasády** v Berlíně na základě metody PPP. Od přemístění ambasády z Bonnu do Berlína zajišťuje provoz a údržbu ambasády veřejnou soutěží vybraný koncesionář, který celou budovu i postavil. Majitelem objektu je Britská ambasáda, která platí koncesionáři za užívání budovy poplatky. Investiční náklady na výstavbu byly ve výši 17 mil. GBP a vítězné konsorcium ARTEOS bude budovu ambasády na základě koncesní smlouvy provozovat až do roku 2030.⁵¹

MAĎARSKO

Maďarské ministerstvo dopravy v roce **1993** udělilo konsorciu soukromých společností koncesi na financování, výstavbu a provoz dálničních úseků M1 a M15. Projekt byl dokončen v plánovaném časovém horizontu a byl u něj dodržen i rozpočet. Problémy ale nastaly, když se ukázalo, že provoz na nově vybudovaných dálnicích není takový, jaký si účastníci projektu naplánovali. V letech 1997-1998 místní enviromentální organizace zažalovaly koncesionáře za škody na životním prostředí, způsobené nákladními vozy, které využívaly alternativní dopravní cesty, aby se vyhnuli placení mýta. Příjmy z celého projektu dosahovaly jen 50% očekávané úrovně a celý projekt se proto dostal do finanční krize. Nastalou situaci pomohla řešit až restrukturalizace financování projektu za pomoci Evropské banky pro obnovu a rozvoj a poskytnutí státních záruk ze strany maďarské vlády. Přesto byla nakonec výstavba posledního úseku dálnice M15 v roce 1996 zastavena.

ŘECKO

V **Řecku** bylo využito principu PPP například při výstavbě obchvatu Atén nebo mezinárodního letiště rovněž v Aténách. Letiště vlastní a provozuje společnost Airport SPV, která vznikla za spolupráce řecké vlády a konsorcia soukromých firem speciálně pro tento účel. Ve zmíněné společnosti veřejný sektor vlastní 55% a zbývajících 45% patří konsorciu soukromých firem. Celkové náklady na výstavbu dosáhly více než 2 mld. EUR, z toho více než 46% tvořila půjčka Evropské investiční banky, grant Evropské unie představoval 12% a státní dotace byla ve výši 7%.

⁵¹ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 182.

RAKOUSKO

V rakouském Grazu byl metodou PPP úspěšně realizován projekt **výstavby veřejného logistického centra** Cargo Centrum Graz (CCG). Podílíky ve společnosti CCG, která logistické centrum provozuje, jsou privátní dopravní a spediční firmy, tři největší štyrské banky a spolková země Štýrsko. Smlouva o pronájmu byla uzavřena na 30 let a spolufinancování státními prostředky je omezeno podmínkou neziskovosti společnosti CCG po dobu 15 let od spuštění provozu. Po uplynutí 30letého pronájmu a zaplacení příslušné částky se společnost CCG stane vlastníkem pozemků i základní dopravní infrastruktury v tomto centru.

Poněkud neobvyklým příkladem projektu spolupráce veřejného a soukromého sektoru je výstavba Climate Wind Channel ve Vídni. Projekt byl uskutečněn za spolupráce společností **SCHIG** a Rail Test and Research GmbH, přičemž SCHIG je jednou ze státem vlastněných společností, které mají za úkol přípravu PPP projektů. Climate Wind Channel byl spuštěn v roce 2001 a služeb firmy Rail Tec Arsenal GmbH, která ho bude 20 let provozovat, využívá celá řada předních světových výrobců lokomotiv.

DÁNSKO

V *Dánsku* použili metodu spolupráce veřejného a soukromého sektoru ke zvýšení kvality služeb ve školství. Soukromému partneru byly státem předány školní budovy, které byly obratem pronajaty zpět veřejnému sektoru s podmínkou, že dánský stát tyto školní zařízení po uplynutí 20 let zpátky odkoupí. V roce 2000 byla podepsána smlouva o prodeji a zpětném leasingu. Projekt byl považován za velmi úspěšný. Nakonec však vypukl skandál, když se zjistilo, že soukromá společnost se kvůli získání tohoto projektu dopustila korupčního jednání.

SLOVENSKO

Na *Slovensku* se pracuje na přípravě projektů PPP týkajících se výstavby dálnic. Jedná se o vybudování části dálnice mezi Bratislavou a Košicemi v celkové hodnotě investic dosahující přibližně 15 mld. SVK. V nejbližší době plánuje Slovensko postavit s využitím metody PPP až 100 km dálnic do roku 2010 při celkové investici pohybující se v rozmezí 70 až 80 mld. SVK a předpokládaná délka pronájmu těchto silničních úseků firmami, které je postaví, je 25 let. Ve všech plánovaných projektech výstavby dálnic nebude využito klasického koncesionářského modelu, protože je velice pravděpodobné, že

intenzita dopravy na nových komunikacích nebude na takové úrovni, aby vybrané mýtné stačilo na splácení investice. Na celý projekt dálničního PPP se dívá s obavami především opozice. Neobvyklá je hlavně rychlost přípravy prvního projektu PPP na Slovensku, navíc v tak velkém rozsahu. Resort dopravy chce celý proces přípravy, který běžně trvá až dva roky, stihnout do letošního podzimu, tedy za necelý rok.⁵²

Mezi menší a již zrealizované projekty s prvky PPP patří na Slovensku např. projekt týkající se údržby a správy vodní infrastruktury v Trenčíně. Město jej realizovalo ve spolupráci se společností TVS a smlouva uzavřená na 20 let zajišťuje soukromé společnosti 15% ziskovou marži.

CHORVATSKO

V roce 1995 byla francouzské společnosti Bouygues udělena koncese na **výstavbu chorvatské dálnice A1**. Šlo o vybudování 44 km nové dálnice a o modernizaci 36 km stávajícího úseku, přičemž celkové náklady dosáhly 185 mil. EUR a projekt byl dokončen v roce 1999. Soukromý partner nesl riziko spojené s výstavbou a vláda dotovala deficit tržeb a pokryla všechny náklady a platby související s dluhovou službou, a navíc zabezpečila i určitou míru návratnosti pro investory. Dalším velmi podobným projektem realizovaným v Chorvatsku byla výstavba dálnice B1, realizovaná taktéž společností Bouygues. Jako způsobu financování bylo využito mezinárodní emise dluhopisů.

JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

Jihoafrická republika zřídila útvar pro řízení PPP na Ministerstvu financí. Ministerstvo financí má vedle celkové kontroly nad fiskálními dopady pravomoc ovlivňovat zavádění jednotlivých projektů PPP a také schvalovací pravomoc ve vztahu k výběrovým řízením na PPP, která je zakotvena v Zákonu o řízení veřejných financích.

Projekty PPP byly zahrnuty do rámce střednědobého plánu výdajů země a odvětvové ministerstvo musí prokázat, jak budou řízena finanční rizika těchto projektů, jak bude hodnocena jejich efektivnost a poměr vynaložených peněz a dosažených efektů.⁵³

Jedním z **prvních projektů PPP** uskutečněných v JAR byla smlouva na vybavení a provoz nemocnice Albert Luthuli. Dalšími uskutečněnými projekty jsou např. provoz ekologické turistiky na Northern Cape nebo výstavba a provoz silnice Chapman's Peak

⁵² Marčan, P. Pilotní projekt PPP nebudí důvěru. Ekonom, 2008, roč. 12, č. 14, s. 45.

⁵³ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vize_part_10362.html?year=PRESENT

Drive. V různých fázích schvalovacích a výběrových řízení je asi dalších 40 projektů PPP, mezi nimiž je i projekt na vybavení státních úřadů informačními technologiemi a modernizace centrálních pracovišť ministerstva obchodu a průmyslu.⁵⁴

KANADA

V *Kanadě* se projekty PPP zabývají různé **institucionální struktury**. Na federální úrovni je to Ministerstvo financí a Svaz průmyslu. Ministerstvo financí je autorem směrnice pro „Alternativní dodávky služeb“, kde je v obecné rovině řešena možnost PPP a Svaz průmyslu vytvořil Kancelář PPP (P3), která dává zájemcům informace o možnosti zapojení do projektů. Implementace je potom na sektorových ministerstvech.

Na úrovni kanadských provincií existuje řada institucionálních modelů. V některých provinciích jsou to finanční úseky správy provincie (Nové Skotsko, Nový Brunswick, Quebec), jinde investiční úsek (Britská Kolumbie) a u jiných provinciích jsou to specializované agentury (Saskatchewan, Ontario).⁵⁵

Jedním z **mnoha projektů**, který byly v Kanadě realizovány metodou PPP, je projekt nazvaný Trans-Canada Highway. Jedná se o projekt typu DBFO, na kterém spolupracuje vláda s konsorciem soukromých stavebních firem, které vystupují pod názvem Brun-Way Group Joint Venture. Projekty PPP jsou v Kanadě často využívány také v oblasti zdravotnictví, jako například výstavba nemocnice Royal Hospital v Ottawě., kdy se jednalo o investici v celkové výši 356 mil. CAD a smlouva mezi vládou a skupinou soukromých společností byla uzavřena na 20 let.

V létě roku 2006 se v Kanadě rozběhl projekt PPP, ve kterém se jedná o návrh, výstavbu, provoz a údržbu železničního koridoru a celkové náklady na projekt jsou odhadovány až na 700 mil. CAD. Mezi další projekty patří výstavba a modernizace nemocničních areálů v Hamiltonu nebo výstavba komplexu soudních budov v Durnhamu.

USA

Projektů PPP je v *USA* využíváno mimo jiné i v oblasti vodního hospodářství a nakládání s odpadní vodou. Jedním takovým projektem je např. výstavba zařízení na čištění mořské vody v oblasti jihozápadní Floridy. Kontrakt mezi státem a společností

⁵⁴ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 186.

⁵⁵ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vize_part_10362.html?year=PRESENT

TBW byl uzavřen na období 30 let. Dalším projektem z jiné oblasti je výstavba dodavatelského a výrobního střediska společnosti Ford v Chicagu. Jedná se o projekt revitalizace tzv. **brownfields**, což je další z možností využití metody PPP.

Podpora častějšího používání metody PPP a účasti soukromých partnerů na těchto projektech má ve Spojených státech amerických také **podobu slev na daních**. Tyto slevy mohou uplatňovat právě ty soukromé společnosti, které se projektů PPP přímo účastní.

IZRAEL

Společnost **DerechEretz Consortium** získala od izraelské vlády koncesi na výstavbu dálnice Gross Izrael nedaleko Tel Avivu. Jedná se o projekt typu DBFO a celkové investiční náklady na projekt se, hlavně kvůli ztíženým podmínkám výstavby v členitém terénu, vyšplhaly až na celkem 1,2 mld. EUR. Koncesní smlouva mezi oběma partnery byla uzavřena na dobu 30 let a v roce 2006 získalo toto konsorcium novou koncesi na další rozšíření dálnice o 17 km v celkové hodnotě 150 mil. EUR. Na celém nově vybudovaném dálničním úseku je využíván jeden z nejmodernějších systémů automatického výběru mýtného.

DALŠÍ ZEMĚ

Projekty PPP zatím ještě nebyly realizovány v masivnějším měřítku ve skandinávských zemích. Relativně vysoký standard infrastruktury vede k tomu, že skandinávské země nepocítují v současné době stejnou potřebu investic jako Velká Británie nebo Itálie ale jak Dánsko, Norsko tak i Finsko zvažují projekty v oblasti PPP.

Příkladem použití PPP **ve Finsku** je projekt, při kterém spolupracuje konsorcium soukromých firem s veřejným sektorem na výstavbě silnice E18., celkové investice se u tohoto projektu očekávají ve výši 335 mil. EUR. **Island** má ve využívání PPP mezi ostatními skandinávskými zeměmi vůdčí pozici. V posledních letech zde bylo úspěšně realizováno hned několik projektů. Jedná se zejména o budovy škol, sportovní zařízení a domovy důchodců. Jednou z hlavních společností, které se na Islandu projekty PPP zabývají, je firma **Nysir Group**, která od roku 1991 realizovala již 8 projektů.

Jedním z příkladů využití spolupráce veřejného a soukromého sektoru ve východní Evropě je projekt rekonstrukce vodovodní infrastruktury v hlavním městě **Rumunsku**, Bukurešti. Projektu se účastní město Bukurešť a dvě soukromé společnosti Apa Nova a Vivendi. V **Bulharsku** spolupracovali zástupci města Varna na projektu modernizace

odpadového hospodářství s dceřinou společností německé firmy RWE. Tato společnost nazvaná RWE Bulharka se podílela i na dalších projektech typu PPP týkajících se odpadového hospodářství v Bulharsku.

V **Polsku** byla metoda PPP poprvé využita při rekonstrukci varšavského mezinárodního letiště. Jednalo se o jeden z prvních projektů týkajících se letecké dopravy, realizovaných metodou PPP v nových členských státech EU. V Polsku všeobecně existuje velký prostor pro využití PPP, a to hlavně díky zvýšené potřebě výstavby nové silniční infrastruktury.

Mezi země, které mají relativně bohaté zkušenosti s aplikací PPP, patří také Severní Irsko a Skotsko. Příkladem projektu PPP uskutečněného v **Severním Irsku** může být výstavba komplexu 16 soudních budov. Koncesní smlouva je u tohoto projektu na 25 let a celková kapitálová investice činila celkem 40 mil. GBP. Ve **Skotsku**, je více než 50% výdajů na projekty PPP směřováno do oblasti školství a vzdělávání.

V **Rusku** jsou projekty spolupráce veřejného a soukromého partnerství teprve v počátcích. V současné době plánuje ruská vláda využít PPP při výstavbě pěti zpoplatněných silničních komunikací. Se startem projektů se čeká dokud ruský parlament schválí zákon o koncesích, který umožní přizvat k projektům i zahraniční investory.

Naproti tomu v **Číně** už bylo několik projektů PPP uskutečněno, a to převážně v oblasti budování dopravní infrastruktury. V **Hongkongu** společnost Western Harbour Crossing Limited postavila na základě BOT koncese získané od hongkongské vlády tunel spojující Hongkong s poloostrovem West Kowloon. Koncese byla udělena v roce 1993 a je na období 30 let, tunel byl dokončen v roce 1997 a vyžádal si kapitálovou investici ve výši 7 mld. USD.

Projektem Public Private Partnership uskutečněném v **Austrálii** je například výstavba dálnice v Melbourne. V roce 2000 získala společnost Transuran City Link Limited koncesi na realizaci dopravního spojení mezi letištěm a centrem Melbourne. Tento projekt si vyžádal investici v celkové výši 2 mld. australských dolarů a koncesní smlouva byla uzavřena na 34 let.⁵⁶

Zajímavé mohou být i zkušenosti z jihoamerických zemí. Například Chile, které patří k průkopníkům PPP, zahájilo poskytování veřejných služeb privátním sektorem decentralizovaně. V současné době tam probíhá centralizace, kdy Ministerstvo veřejných

⁵⁶ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 189.

prací uděluje koncese a zároveň má na starosti rozšíření projektů PPP do nových oblastí. Také **Brazílie** využívá PPP jako formy zajištění veřejné infrastruktury.⁵⁷

Zkušenosti s realizací projektu PPP v zahraničí ukazují, že problémy mohou nastat zejména v případech, kdy je v počáteční fázi projektu podceněna dostatečná míra transparentnosti při výběru soukromého partnera. Kritéria výběru soukromého partnera by měla odpovídat veřejnému zájmu a samotný výběr by měl uskutečněn na základě transparentní veřejné soutěže.

1.9.2 PPP v ČR

V rámci snahy o snížení tlaku na veřejné rozpočty se hledají **alternativní způsoby financování** veřejných služeb a veřejné infrastruktury, jako je právě metoda spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Česká vláda deklarovala v souvislosti s výběrem projektů pro PPP především podporu profesionálnímu řízení jejich realizace a posílení fiskální disciplíny těchto projektů.

Podle informací poskytovaných PPP Centrem byla při rozhodování o zařazení navrhovaných projektů mezi pilotní použita důležitá **kritéria**, jako rozpočtový dopad, přenos rizik, snadno definovatelné výstupy, typová vhodnost, strategická vhodnost, definovatelnost cílů, přenos rizik, hodnota za peníze (VfM), proveditelnost, transparentnost a soutěž, finanční dostupnost.

V rámci zavádění spolupráce veřejného a soukromého sektoru v České republice, vyzvalo v roce 2005 PPP Centrum k předložení **návrhů na pilotní projekty** všechna ministerstva, zástupce regionů a státních organizací. Hlavním úkolem pilotních projektů je otestování prostředí pro PPP a poukázání na nutné legislativní změny.

PPP Centrum obdrželo **devět návrhů** na projekty, které by měly být realizovány metodou PPP. O tom, zda návrh bude zařazen mezi pilotní, rozhodovalo mj. i to, jak se v zahraničí při realizaci stejného typu projektu osvědčila metoda PPP. Důležitou roli hrál také o objem investic, neboť podle doporučení PPP Centra se měly náklady u pilotních projektů pohybovat v rozmezí od jedné do pěti miliard korun a zkoumalo se též, zda projekt odpovídá dlouhodobým prioritám vlády.⁵⁸

⁵⁷ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vize_part_10362.html?year=PRESENT

⁵⁸ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 198.

Tab. 4 – Přehled pilotních PPP projektů⁵⁹

Projekt	Zadavatel	Zahájení přípravy	Forma PPP	Hodnota
AirCon – železniční spojení Praha- letiště Ruzyně	Ministerstvo dopravy	01 - 2005	kombinace BOT/DBFO a O&M	15-18 mld. Kč
Ubytovna hotelového typu a parkoviště Ústřední vojenské nemocnice Praha	ÚVN Praha	01 - 2005	DBFO	440 mil. Kč
Výstavba, financování, údržba, provozování dálnice D3 Tábor Bošilec	Ministerstvo dopravy	08 - 2005	BOT	11 mld. Kč
Justiční areály: Ústí nad Labem, Karlovy Vary	Ministerstvo spravedlnosti	08 - 2005	DBFO/BOT	1,8 mld. Kč
Věznice typu s ostrahou	Ministerstvo spravedlnosti, Vězeňská služba	08 - 2005	DBFO/BOT	1,1 mld. Kč
Nemocnice Na Homolce	Nemocnice Na Homolce, Praha	12 - 2005	DBFO	625 mil. Kč
Regenerace brownfieldu Ponava v Brně	Statutární město Brno	01 - 2006	DBFO	2 mld. Kč
Kampus Univerzity Jana Evangelisty Turkyňe	Univerzita J. E. Purkyně, Ústí nad Labem	05 - 2006	DBFO	2,5 mld. Kč
Komplexní modernizace Kraj. nemocnice Pardubice	Pardubický kraj	07 - 2006	DBFO	2,2 mld. Kč

Prvním, vládou schváleným, **pilotním projektem** se stala modernizace železniční trati z pražského Masarykova nádraží do Kladna a přípojka z ní na letiště v Ruzyni, takzvaný AirCon (Airport Connection). Soukromá firma, která rychlodráhu buduje, ji bude po celou dobu kontraktu provozovat a za svou službu bude vybírat peníze. Předpokládaná délka kontraktu je 35 let a investiční náklady se odhadují přibližně na 15 mld. Kč. Z hlediska náročnosti přípravy a realizace je jednoznačně nejsložitějším ze všech připravovaných pilotních projektů.

Druhým schváleným **pilotním projektem** v České republice se stala výstavba ubytovny a parkoviště v Ústřední vojenské nemocnici v Praze-Střešovicích. Záměrem bylo vybudovat špičkové vojenské zdravotní zařízení srovnatelné s podobnými pracovišti v ostatních zemích NATO. Celkové investiční náklady se odhadují na 400 mil. Kč.⁶⁰

⁵⁹ Přepracováno podle: Analýza PPP projektů 2007, s 3. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/search.html?rdes.rde-fulltext.text=anal%C3%BDza+ppp+projekt%C5%AF&x=0&y=0&adv=n>

⁶⁰ Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 199.

Uvedené pilotní PPP projekty jsou v současné době v **různých fázích přípravy**, přičemž nejrozpracovanějšími jsou projekty Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva obrany. U těchto projektů je již zpracován návrh koncesního projektu dle koncesního zákona, který bude schvalovat vláda. U některých pilotních PPP projektů došlo v průběhu procesu přípravy ke změně některých základních parametrů, a to zejména s ohledem na jejich detailnější rozpracování a závěry vyplývající z návrhů koncesních projektů.

U třech pilotních PPP projektů (výstavba věznice, soudního areálu a ubytovacích kapacit ÚVN) jsou již zhotoveny **návrhy koncesního projektu**. U všech tří uvedených pilotních projektů výpočty poradců prokázaly výhodnost jejich realizace formou PPP, která veřejnému sektoru přinese dlouhodobě hodnotu za peníze.

Následující Tab. 6 dává **souhrnný přehled** o předběžných výsledcích zpracovaných návrhů koncesních projektů. Pro vyhodnocení výhodnosti PPP vůči PSC (tradiční dodavatelský způsob pořizování infrastruktury) jsou s ohledem na dlouhodobost trvání projektu rozhodující v tabulce uváděné hodnoty, zobrazující čistou současnou hodnotu jednotlivých variant realizace projektu.

Tab. 5 - Výsledky koncesních projektů⁶¹

	PSC (tis. Kč)	PPP (tis. Kč)	Hodnota za peníze (tis. Kč)	Hodnota za peníze (%)	Délka trvání: výstavba/provoz
ÚVN	850 707	592 005	258 702	30,4%	2/25
Justiční areál Ústí nad Labem	4 764 791	4 363 578	401 213	8,4 %	2/23
Věznice s ostrahou	3 041 667	2 663 902	377 765	12,57%	3/24
Justiční areál Karlovy Vary	1 870 612	1 819 664	50949	2,7 %	3/24

Z údajů tabulky vyplývá **dlouhodobá výhodnost** řešení uvedených pilotních projektů formou PPP, která by dle závěrů návrhů koncesních projektů přinesla veřejnému sektoru prokazatelné úspory.

⁶¹ Přepřacováno podle: Analýza PPP projektů 2007, s. 11. Dostupné z:
<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/search.html?rdes.rde-fulltext.text=anal%C3%BDza+ppp+projekt%C5%AF&x=0&y=0&adv=n>

Možnosti využití PPP v České republice jsou ale daleko větší a přesahují rámec pilotních projektů připravovaných PPP Centrem. **Agentura CzechInvest** chce například pomocí metody PPP řešit nedostatečnou nabídku vhodných nemovitostí pro podnikání, a to zejména v oblastech s vysokou mírou nezaměstnanosti. Významnou roli může PPP sehrát také při řešení regenerace rozsáhlých nevyužívaných průmyslových zón, tzv. brownfields.

Jinou zajímavou možností využití PPP je také vybudování systému „soukromých věznic“. **Ministerstvo spravedlnosti** pracuje na realizaci tohoto plánu, protože kapacita stávajících věznic je nedostatečná a výstavba nových věznic s použitím PPP by kromě vyřešení tohoto problému přinesla i úsporu státních peněz. Princip celého plánu je, že by stát soukromému partnerovi poskytoval předem smluvenou částku za určité období. Podobný systém již delší dobu funguje například v USA, Austrálii nebo ve Velké Británii.

Ministerstvo dopravy počítá s využitím metody PPP také při dalším zavádění tzv. elektronického mýtného na českých silnicích.

Ministerstvo školství a **ministerstvo zdravotnictví** se také do zavádění metody PPP zapojila a každé z nich připravilo pro svou oblast „Analýzu programového využití projektů Partnerství veřejného a soukromého sektoru“.⁶²

⁶² Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 203.

2 Dluhopisy

Literatura používá převážně pojem obligace, jen někteří autoři užívají vedle pojmu obligace jako synonymum i pojem dluhopis. Praxe se ale přiklání spíše k používání pojmu dluhopis, tedy pojmu, který uvádí zákon. V této diplomové práci je používán pojem dluhopis.

2.1 Vymezení základních pojmů

Problematiku dluhopisů upravuje *zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech*, ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto zákona se **dluhopisem** rozumí zastupitelný cenný papír, s nímž je spojeno právo na splacení dlužné částky a povinnost emitenta toto právo uspokojit. Může být vydán v listinné nebo zaknihované podobě.

Emisí dluhopisů se rozumí soubor dluhopisů vydávaných na základě týchž emisních podmínek a majících stejné datum emise a stejné datum splatnosti. Dluhopisům téže emise se přidělí stejné identifikační označení podle mezinárodního systému číslování pro identifikaci cenných papírů (ISIN), je-li přidělováno, nebo jiný údaj identifikující dluhopis.

Dluhopisem vydávaným v České republice se rozumí dluhopis, který byl v listinné podobě předán nebo v zaknihované podobě zapsán v evidenci podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu na účet prvnímu nabyvateli na území České republiky.

Kupóny jsou cenné papíry na doručitele, které lze vydávat pro účely uplatnění práva na výnos z dluhopisu. Listinné kupóny se vydávají v kupónovém archu⁶³.

„Dluhopisy jsou vedle akcií druhým základním kamenem všech investičních strategií. Narozdíl od akcií mají dluhopisy velmi přesně definované finanční toky a jejich doba existence je téměř vždy konečná“.⁶⁴

⁶³ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 2.

⁶⁴ Kohout, P.; Hlušek, M. Peníze, výnosy a rizika. Praha: Ekopress, 2002, s. 17.

„**Dluhopisy** jsou dlužní úpisy vydávané obvykle ve velkých sériích, na dlouhé období a jsou zpravidla také obchodovatelné na veřejných trzích“.⁶⁵

„**Dluhopisy** jsou cenné papíry, které vyjadřují dlužnický závazek emitenta vůči každému vlastníku tohoto dokumentu, jedná se o dlouhodobé úvěrové cenné papíry, jejichž splatnost je zpravidla pevně stanovena, jsou emitovány s cílem získat peněžní prostředky na delší dobu a s jistotou, že věřitel později od svého rozhodnutí neustoupí“.⁶⁶

Dluhopisy lze poměrně přesně *ocenit*, ale na druhé straně je jejich výnos omezený a zpravidla nižší než u investic do akcií. Vzhledem k poměrně snadnému ocenění v porovnání s akciemi jsou cenové výkyvy dluhopisů daleko nižší. Z tohoto hlediska více vyhovují investorům, jejichž cílem není rychlé zhodnocení majetku, ale dlouhodobé řízení finančních toků tak, aby odpovídaly očekávaným finančním potřebám v budoucnosti. Dluhopisy zaujímají hlavní místo v portfoliích bank, penzijních fondů a pojišťoven.

Z hlediska emitentů lze dluhopisy rozdělit do dvou základních skupin. Jsou to jednak **dluhopisy vydané vládou**, které se považují za bezrizikové, a **dluhopisy vydávané soukromým sektorem**. Označení bezrizikové má význam spíše z hlediska hodnověrnosti emitenta. Neznamená to ovšem, že cena státního dluhopisu nemůže kolísat v závislosti na výkyvech tržní poptávky a nabídky. Všeobecně se ceny státních dluhopisů považují za určitou referenční hodnotu, od které se odvíjí ceny rizikových dluhopisů vydávaných privátním sektorem.

Dluhopisy byly v minulosti považovány za cenné papíry s jistým výnosem, malým rizikem a nízkou volatilitou. V posledních desetiletích minulého století došlo k značnému rozvoji dluhopisů, zejména z těchto důvodů:

- zvýšil se objem dluhopisů v důsledku deficitního financování mnoha států a obcí (měst);
- vznikly nové formy a typy dluhopisů poskytující investorům možnost širokého výběru;
- zvýšila se volatilita cen dluhopisů, což umožnilo dosahovat vysoké zisky (ale i ztráty), mnohdy srovnatelné s akciemi.

⁶⁵ Tetřevová, L. *Financování projektů*. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 111.

⁶⁶ Musílek, P. *Finanční trhy a investiční bankovníctví*. Praha: ETC Publishing, 1999, s. 439.

„**Dluhopisový trh** je významnou součástí trhů s cennými papíry a je srovnatelný s trhem akciovým“.⁶⁷

Dlužník neboli emitent se v dluhopisu zavazuje, že ve stanovených termínech splatí jmenovitou hodnotu dluhopisu a že bude pravidelně vyplácet jednou, dvakrát, popř. čtyřikrát ročně kupónovou platbu z dluhopisu, popř. s ohledem na emisní podmínky jinou formu důchodu. Majitel dluhopisu tedy od emitenta obdrží ve stanovených termínech kupónové platby a jmenovitou hodnotu dluhopisu, která je splácena buď jednorázově ke stanovenému datu (velmi často k okamžiku splatnosti), anebo stanovenými splátkami v několika termínech.⁶⁸

2.2 Náležitosti dluhopisů

Náležitosti dluhopisů se liší podle toho, jestli jsou dluhopisy vydávány v listinné nebo v zaknihované podobě.⁶⁹

Dluhopis vydávaný v listinné podobě má tyto náležitosti:

- a) údaje o emitentovi – u právnické osoby obchodní firma nebo název, sídlo a identifikační číslo, bylo-li přiděleno, u fyzické zahraniční osoby jméno a příjmení, datum narození, bydliště v ČR, obchodní firma, místo podnikání a identifikační číslo, bylo-li přiděleno;
- b) název dluhopisu, který obsahuje slovo „dluhopis“, a u zvláštního druhu dluhopisu označení jeho druhu; identifikační označení podle mezinárodního systému číslování pro identifikaci cenných papírů, je-li přidělováno, nebo jiný údaj identifikující dluhopis;
- c) jmenovitou hodnotu;
- d) údaj o schválení emisních podmínek;
- e) výnos dluhopisu nebo způsob stanovení jeho výše;
- f) datum emise;
- g) způsob a místo výplaty jmenovité hodnoty dluhopisu a výnosu z něho;
- h) formu dluhopisu;

⁶⁷ Duspiva, P.; Tetřevová, L. Kapitálové trhy II. díl. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003, s. 54.

⁶⁸ Veselá, J. Investování na kapitálových trzích. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 219.

⁶⁹ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 6.

- i) prohlášení emitenta, že se zavazuje splatit dlužnou částku způsobem a v místě uvedeném v emisních podmínkách;
- j) data splatnosti dluhopisu a výnosu z něho, není-li výnos určen rozdílem mezi jmenovitou hodnotou dluhopisu a jeho nižším emisním kurzem;
- k) číselné označení dluhopisu;
- l) u dluhopisu znějícího na jméno i jméno a příjmení, obchodní firmu nebo název jeho prvního vlastníka;
- m) podpis nebo otisk podpisu osob oprávněných k datu emise jednat jménem emitenta, anebo podpis nebo otisk podpisu emitenta.

Zaknihovaný dluhopis má stejné náležitosti, s výjimkou náležitostí uvedených pod písmeny l), m), n).

2.3 Druhy dluhopisů

Dluhopisy lze dělit z několika hledisek, např. z hlediska charakteru dluhopisů a z hlediska povahy emise.

2.3.1 Hledisko charakteru dluhopisů

Dluhopisy lze podle charakteru dělit na dluhopisy krátkodobé (bezkupónové), dlouhodobé (kupónové) a na zvláštní druhy dluhopisů.⁷⁰

KRÁTKODOBÉ DLUHOPISY

Krátkodobé dluhopisy jsou dluhopisy s dobou splatnosti nejdéle jeden rok. Jsou nejjednodušším typem dluhopisů a jsou označovány jako:

- bezkupónové dluhopisy;
- diskontované dluhopisy.

Mezi krátkodobé dluhopisy patří státní pokladniční poukázky, depozitní certifikáty a komerční dluhové papíry.

⁷⁰ Duspiva, P.; Tetřevová, L. Kapitálové trhy II. díl. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003, s. 54.

Státní pokladniční poukázky

Státní pokladniční poukázky na základě zákona vydává a za splacení odpovídá veškerým majetkem Česká republika. Může jimi krýt existující dluh nebo dluh, který by vznikl, protože rozpočtové příjmy nestačí na krytí výdajů – deficit, anebo nutné, ale v rozpočtu nepředvídané výdaje. Ministerstvo financí ČR stanoví emisní podmínky a zajistí jejich uveřejnění ve Sbírce zákonů a dále zajistí vydání dluhopisů prostřednictvím ČNB.

Depozitní certifikáty

Depozitní certifikáty emitují banky, aby získaly finanční prostředky z úložek (depozit) pro svoje komerční obchody. Mají obvykle splatnost 1 rok, některé mohou mít i delší dobu splatnosti. Emitují se jak s vysokou jmenovitou hodnotou (určeny pro institucionální investory), tak s nízkou jmenovitou hodnotou (určeny pro drobné vkladatele). Výnosová míra depozitních certifikátů je vyšší než výnosová míra státních pokladničních poukázek, protože jsou více rizikové a méně likvidní.

Komerční dluhové papíry

Komerční dluhové papíry jsou vlastní směnky zpravidla velkých korporací a podniků. Jejich emisí získávají tyto subjekty prostředky pro financování svých podnikatelských aktivit. Z krátkodobých dluhopisů mají nejvyšší výnosovou míru odpovídající vyšší rizikovosti a malé likviditě.

DLOUHODOBÉ DLUHOPISY

Dlouhodobé dluhopisy mají splatnost delší než jeden rok. Jsou emitovány k získání finančních prostředků na delší dobu a s jistotou, že věřitel od své pohledávky (půjčky) neustoupí. Tyto dluhopisy jsou označovány jako kupónové, neboť úroky z dlužné částky se pravidelně vyplácejí v ročním nebo pololetním intervalu. Poukázky na výplatu úroků se nazývají kupóny.

Mezi dlouhodobé dluhopisy se řadí např. hypoteční zástavní listy, podnikové dluhopisy, státní či komunální dluhopisy.

Hypoteční zástavní listy

Hypoteční zástavní listy patří k nejbezpečnějším dluhopisům. Emitent musí zajistit pohledávky majitelů ve výši jmenovité hodnoty dluhopisů včetně úroků pohledávkami

z hypotečních úvěrů, které jsou zajištěny zástavním právem k nemovitostem nebo zákonem stanoveným náhradním způsobem. Pohledávky vůči dlužníkům z hypotečních úvěrů nesmí emitent zastavit, ani umožnit třetím osobám uspokojení ze zástav. Emitenty hypotečních zástavních listů mohou být pouze banky, jejichž podnikatelské oprávnění vymezené v povolení působit jako banka tuto činnost výslovně zahrnuje.⁷¹

Podnikové dluhopisy

Podnikové dluhopisy také označované jako průmyslové dluhopisy nebo dluhopisy korporací, jsou dluhopisy vydávané podnikatelskými subjekty, a to průmyslovými, obchodními nebo dopravními podniky. Podnikové dluhopisy jsou emitovány, neboli vydávány podnikatelskými subjekty, tj. subjekty, provádějícími podnikatelskou činnost za účelem dosažení zisku.⁷²

Státní dluhopisy

Státní dluhopisy jsou dluhopisy vydané Českou republikou na základě zvláštního zákona o státním dluhopisovém programu nebo podle jiného zvláštního zákona, např. o vydání povodňových dluhopisů v roce 1997. Dlužná částka a úroky jsou vypláceny ze státního rozpočtu.

Komunální dluhopisy

Komunální dluhopisy jsou dluhopisy vydávané územním samosprávným celkem. K emisi komunálních dluhopisů je nutný souhlas Ministerstva financí ČR, které při rozhodování o udělení souhlasu posuzuje, zda ekonomická situace územního samosprávného celku umožňuje či neumožňuje splnění závazků spojených s danou emisí komunálních dluhopisů.⁷³

2.3.2 Hledisko povahy emise

Z hlediska povahy emise je možno podnikové dluhopisy třídit podle charakteru výnosu, způsobu splácení, země a měny, formy a převoditelnosti, obchodovatelnosti či dalších práv.⁷⁴

⁷¹ Dědič, J. a kol. Právo cenných papírů a kapitálového trhu. Praha: Prospektrum, 2000, s. 122.

⁷² Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006, s. 113.

⁷³ Veselá, J. Investování na kapitálových trzích. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 224.

⁷⁴ Blíže viz Tetřevová, L. Financování projektů. Praha: Professional Publishing, 2006.

HLEDISKO CHARAKTERU VÝNOSU DLUHOPISU

Dluhopisy je možno z **hlediska charakteru výnosu** dělit na:

- dluhopisy s pevným úrokem;
- dluhopisy s pohyblivým úrokem;
- ziskové dluhopisy;
- dluhopisy s nulovým kupónem;
- prémiové dluhopisy.

Pevně úročené dluhopisy jsou dluhopisy úročené fixní úrokovou sazbou odvozenou z tržní úrokové sazby v době emise, z očekávaných trendů kurzů dluhopisů, z trendu inflace apod. Výhodou je zejména to, že emitent předem zná výši závazků, které bude muset v budoucnu hradit, a to včetně časových termínů jejich úhrady. Nevýhodou jsou případné změny podmínek na trhu.

U **dluhopisů s pohyblivým úrokem** se emitent zavazuje vyplácet úrok podle aktuální úrokové sazby na peněžním a kapitálovém trhu. To má význam při stabilizaci kurzu dluhopisu a přibližuje dluhopis půjčce v úvěrovém účtu. Spolu s dluhopisy splatnými na předložení nahrazuje tento druh dluhopisů nutnost provádět úrokové konverze.

Účelem **ziskových dluhopisů** je motivovat zájemce o půjčky. Emitent má zájem o dodatečný kapitál, ale nechce se podílet na vlastnictví. Majitel dluhopisu se nestává spoluvlastníkem, ale zůstává věřitelem. Alternativou těchto dluhopisů jsou dluhopisy úročené pouze pohyblivě v závislosti na dosaženém zisku emitenta.⁷⁵

Dluhopisy s nulovým kupónem nejsou spojeny s průběžnou výplatou úroků, ale jsou prodávány hluboko pod nominální hodnotu. Výnos investora představuje rozdíl mezi cenou, kterou investor zaplatil a nominální hodnotou, kterou obdrží při splatnosti dluhopisu. Výhodou těchto dluhopisů pro emitenta je, že přináší okamžitý peněžní příjem bez jakéhokoli výdaje až do doby splatnosti. Na rozdíl od dluhopisů s pohyblivým úročením i ziskových dluhopisů je předem přesně známa výše závazku, plynoucího z nulového dluhopisu.

⁷⁵ <http://www.euroekonom.cz/akcie-analyzy-clanky.php?type=js-dluhopisy> - Ing. Josef Stoužil (cit. 19. 3. 2004).

Prémiové dluhopisy nejsou ve srovnání s ostatními typy dluhopisů tolik rozšířené. Mohou ovšem být vhodné pro finanční investory, kteří mají zájem o výnosová rizika. Jde o dluhopisy, které jsou méně úročené. Dlužník vytváří z části úroků fond. Dluhopisy jsou v pravidelných termínech slosovány a na vylosované dluhopisy připadá mimořádná prémie. Prémie však mohou být spjaty i s jinými okolnostmi, např. prémie mohou nahrazovat investorovi zvýšení úroků z pevně úročených dluhopisů, jestliže na kapitálovém trhu dochází právě ke zvýšení úrokových sazeb apod.⁷⁶

HLEDISKO ZPŮSOBU SPLÁCENÍ DLUHOPISU

Dluhopisy je možno z **hlediska způsobu splácení** dělit na:

- jednorázově splatné dluhopisy;
- postupně splatné dluhopisy;
- vyměnitelné dluhopisy.

Dluhopisy jednorázově splatné jsou takové dluhopisy, které jsou splaceny jednorázově po uplynutí své životnosti. Jsou obvyklé především u menších emisí, neboť splacení velké emise najednou by pro emitenta představovalo velkou finanční zátěž. Emitent disponuje celou částkou emise po celé období jejich životnosti, pouze v pravidelných intervalech vyplácí majitelům dluhopisů výnosy (úroky).

Dluhopisy postupně splatné jsou obvyklejším druhem dluhopisů než jednorázově splatné dluhopisy. Splácení začíná po uplynutí doby emise a provádí se na základě stanoveného splátkového plánu. Podstata postupného splácení spočívá v tom, že dispozice se získaným kapitálem se v průběhu životnosti emise snižuje. Určitou formu postupného splácení je splácení pomocí uměřovacího fondu, kdy emitent zřídí uměřovací fond, do kterého pravidelně ukládá peníze za účelem pozdějšího skoupení dluhopisů.

S **vyměnitelnými dluhopisy** je spojeno právo emitenta na jeho výměnu za jiný dluhopis nebo jiné dluhopisy anebo právo na jeho výměnu za akcii nebo akcie téhož emitenta, které jejich emitent vydá podle zvláštního právního předpisu.⁷⁷ Toto právo může být uplatněno namísto práva na splacení dluhopisu.

⁷⁶ <http://www.euroekonom.cz/akcie-analyzy-clanky.php?type=js-dluhopisy> - Ing. Josef Stoužil (cit. 19. 3. 2004).

⁷⁷ Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 160 a § 207.

HLEDISKO ZEMĚ A MĚNY

Dluhopisy mohou být **vydávány v různých zemích a měnách**, dělí se na:

- domácí dluhopisy;
- zahraniční dluhopisy;
- eurodluhopisy.

Domácí dluhopisy vydávají domácí emitenti v měně země, ve které jsou vydávány.

Zahraniční dluhopisy vydávají zahraniční emitenti v měně země, ve které jsou vydávány. Jejich emisi zajišťují domácí zprostředkovatelé, řídí se domácími předpisy a jejich úrokové míry jsou obvykle blízké domácím.

Eurodluhopisy vydávají domácí nebo zahraniční emitenti v nedomácí měně země, ve které jsou vydávány a emisi zajišťují skupiny mezinárodních institucí.⁷⁸ Emitentovi poskytují širší prostor pro získání kapitálu, ale jsou spojeny s vyššími náklady.

HLEDISKO FORMY DLUHOPISU

Z hlediska formy se dluhopisy dělí na:

- dluhopisy listinné;
- dluhopisy zaknihované.

Listinné dluhopisy představují klasickou formu dluhopisů. Jedná se o určitou listinu splňující zákonem předepsané náležitosti.

Se **zaknihovanými dluhopisy** se obchoduje pouze elektronicky počítačem. Jejich výhodou je zejména úspora nákladů, které jsou spojeny s tiskem listinných cenných papírů.

HLEDISKO PŘEVODITELNOSTI

Z hlediska převoditelnosti lze dluhopisy dělit na:

- dluhopisy na jméno;
- dluhopisy na řad;
- dluhopisy na majitele.

⁷⁸ Blake, D. Analýza finančních trhů. Praha: Grada Publishing, 1995, s. 121.

V případě **dluhopisů na jméno** musí být každá změna majitele ohlášena emitentovi a u některých emisí je třeba jeho souhlasu.

U **dluhopisů na řad** je vyznačeno jméno majitele na tomto cenném papíru a převod se uskutečňuje bez hlášení změn emitentovi, pouhým zápisem na rubu cenného papíru, tzv. rubopisem.

Dluhopisy na majitele mohou být volně, bez omezení převáděny, aniž by se oznamovala změna majitele emitentovi.

HLEDISKO SEKUNDÁRNÍ OBCHODOVATELNOSTI

Z hlediska sekundární obchodovatelnosti se dluhopisy rozdělují na:

- veřejně obchodovatelné dluhopisy;
- veřejně neobchodovatelné dluhopisy.

Veřejně obchodovatelné dluhopisy (v ČR označované jako registrované) umožňují emitentovi získat širší okruh investorů ochotných investovat do daného cenného papíru, protože tyto cenné papíry mají vyšší likviditu.

Veřejně neobchodovatelné dluhopisy nepodléhají tak přísné regulaci a podmínkám jako veřejně obchodovatelné dluhopisy.

HLEDISKO DALŠÍCH PRÁV

Z hlediska dalších práv se dluhopisy rozdělují podle různých práv a výhod na:

- naturální dluhopisy;
- opční dluhopisy;
- prioritní dluhopisy;
- podřízené dluhopisy;
- sběrné dluhopisy.

Naturální dluhopisy jsou dluhopisy spojené s určitými naturálními požitky. Umožňují svému emitentovi podpořit jednak poptávku po dluhopisech, ale i poptávku po jeho výrobcích či službách.

Opční dluhopisy nazývané také odběrní dluhopisy jsou velmi blízké výměnitelným dluhopisům. Na rozdíl od těchto dluhopisů zájemci (i peněžní ústavy) kupují tyto dluhopisy proto, aby si zajistili právo na odběr akcií, aniž přitom zaniká jejich úvěrový vztah. Při odběru jsou uplatňovány poměry shodné či velmi blízké poměrům u výměnitelných dluhopisů.⁷⁹

Prioritní dluhopisy jsou dluhopisy spojené s určitými výhodami pro investory oproti ostatním dluhopisům. Může se např. jednat o přednostní nárok věřitele na uhrazení jeho pohledávky v případě vstupu do likvidace, prohlášení konkurzu nebo nuceného či jiného vyrovnání.

Podřízené dluhopisy jsou takové dluhopisy, u kterých v případě vstupu emitenta do likvidace, prohlášení konkurzu na majetek emitenta, povolení vyrovnání, nebo je-li emitentem zahraniční osoba budou uspokojeny pohledávky s nimi spojené až po uspokojení všech ostatních pohledávek, s výjimkou pohledávek, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti. Podřízený dluhopis vydávaný v listinné podobě může znít pouze na jméno.

Sběrný dluhopis je listinný dluhopis, který představuje souhrn jednotlivých dluhopisů dané emise, které jsou v rámci emisní lhůty upsány v upisovací listině. Každý sběrný dluhopis je samostatnou emisí. Počet upsaných dluhopisů každého vlastníka představuje jeho podíl na sběrném dluhopisu. Sběrný dluhopis je společným vlastnictvím vlastníků podílů na sběrném dluhopisu.⁸⁰ Jejich podstatnou výhodou z pohledu emitenta je úspora nákladů vydání emise z titulu úspory nákladů na tisk.

2.4 Emitent dluhopisů

Emitentem dluhopisů může být právnická osoba. Podle zákona o dluhopisech⁸¹ jím též může být fyzická osoba, která je bankou s místem podnikání na území státu Evropské unie nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor, a která na území České

⁷⁹ <http://www.euroekonom.cz/akcie-analyzy-clanky.php?type=js-dluhopisy> - Ing. Josef Stoužil (cit. 19. 3. 2004).

⁸⁰ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 35, odst. 1 a 3.

⁸¹ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 3.

republiky podniká na základě jednotné bankovní licence podle zvláštního právního předpisu, upravujícího činnost bank.

Emitent může vydat dluhopisy, pokud Česká národní banka schválí emisní podmínky dluhopisů, nestanoví-li zákon o dluhopisech jinak.⁸²

Emitent se sídlem nebo bydlištěm v České republice, který vydává dluhopisy v zahraničí, je povinen nejpozději k datu emise dluhopisů informovat Českou národní banku o místu vydání, objemu emise a dále o formě a podobě dluhopisů, jejich výnosu a splatnosti. Pro emitenta se sídlem nebo bydlištěm v zahraničí, který vydává dluhopisy v České republice jsou podmínky obdobné.

Emitent může vydávat dluhopisy různým způsobem. „Může je vydávat jednotlivě, celou emisí kryt proměnitelným sběrným dluhopisem, nebo majitelům, kteří si pořídili více dluhopisů, formou hromadných listin anebo způsobem imobilizace“.⁸³

Hromadnou listinou může vydat emitent jednomu majiteli více dluhopisů.

Imobilizace dluhopisů znamená, že emitent může vydat listinné dluhopisy také uložením do hromadné úschovy ve prospěch majitelů, tentýž den je registruje Středisko cenných papírů.

Emitent může oddělit od dluhopisů právo na výnos a spojit je s kupóny. Kupón se pak stává samostatným cenným papírem.

Kupónový arch k listinnému dluhopisu musí být vydán současně s vydáním dluhopisu, a to se samostatným kupónem pro každý jednotlivý výnos. U zaknihovaného dluhopisu jsou podmínky obdobné, přizpůsobené pro zápis v evidenci podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu.⁸⁴ Na každém z kupónů dluhopisu musí být vyznačeno, jaké právo je s ním spojeno, a u zaknihovaného dluhopisu rozhodný den.

⁸² Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 25, odst. 8.

⁸³ Dědič, J. a kol. Právo cenných papírů a kapitálového trhu. Praha: Prospektrum, 2000, s. 126.

⁸⁴ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

Jestliže se dluhopisu přiděluje **identifikační označení** podle mezinárodního systému číslování pro identifikaci cenných papírů, musí být toto identifikační označení přiděleno samostatně pro:

- a) dluhopis s kupóny;
- b) dluhopis bez kupónů;
- c) pro každý kupón dluhopisu.

Náležitostmi kupónů k dluhopisům jsou označení emitenta, uvedení čísla dluhopisu, k němuž byl vydán, výše úroku, a pokud je určen pevnou úrokovou sazbou, částka úroku a datum, k němuž bude výnos vyplácen.

2.5 Základní práva majitelů dluhopisů

Se všemi druhy dluhopisů jsou spojena dvě základní práva⁸⁵:

- právo na zaplacení dlužné částky (jmenovité hodnoty dluhopisu), která může být určena v českých korunách nejméně částkou 1 000 Kč nebo vyšší s tím, že vyšší jmenovitá hodnota musí být beze zbytku dělitelná tisícem, nebo v souladu s devizovým zákonem i v cizí měně;
- právo na výnos dluhopisu.

Dluhopis lze nabýt od emitenta za peněžní prostředky (nepeněžní plnění zákon nepřipouští⁸⁶). Majitel musí splatit emisní kurz nejpozději při vydání, neboť mezi obligatorní náležitosti dluhopisu patří prohlášení emitenta, že dluží majiteli jmenovitou hodnotu.

Závazek platit musí být obsažen v textu listinného dluhopisu a v emisních podmínkách dluhopisu zaknihovaného, stejně tak musí být uveden termín nebo více termínů splatnosti a platební místo, má-li být dlužná částka vrácena ve splátkách. Emitent si může vyhradit předčasnou splatnost nebo zvýhodnit majitele právem žádat placení před splatností.

O **způsobu a výši výnosu** rozhoduje emitent. Jinak je emitent oprávněn vybrat si ze čtyř možných způsobů výnosu a z jejich kombinací.

⁸⁵ Dědič, J. a kol. Právo cenných papírů a kapitálového trhu. Praha: Prospektrum, 2000, s. 120.

⁸⁶ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

Výnos dluhopisů tedy emitenti stanoví podle vlastního uvážení zejména:

1. *pevnou úrokovou sazbou* - umožňuje majitelům vypočítat si předem celkový výnos, snížený jen při předčasném splacení;
2. *rozdílem mezi jmenovitou hodnotou dluhopisu a jeho nižším emisním kurzem (disážíem)* - výnos bude vyplacen jednorázově spolu s dlužnou částkou;
3. *slovoatelnou prémiei nebo prémiei v závislosti na lhůtě splatnosti dluhopisu* - tento způsob je často používán v kombinaci s jiným druhem výnosu;
4. *pohyblivou úrokovou sazbou odvozenou například z jiných úrokových sazeb či výnosů, pohybu devizových kurzů, indexů či cen komodit* - pro obě strany znamená určitou nejistotu ohledně výše výnosu; emitent zpravidla určí pevný úrok jako první výnos a způsob úpravy pro následující období v emisních podmínkách.

Dědič a kolektiv⁸⁷ uvádí další způsob stanovení výnosu – jedná se o pevnou úrokovou sazbu a podíl na zisku, v tomto případě část výnosu závisí na podnikatelském úspěchu nebo neúspěchu emitenta.

V případě zaknihovaných dluhopisů může emitent rozhodnout, že právo na výnos má osoba oprávněná vykonávat práva spojená s dluhopisem k jinému dni, než je den splatnosti výnosu dluhopisu, který však nesmí předcházet dni splatnosti výnosu o více než jeden měsíc a nesmí následovat po dni splatnosti výnosu dluhopisu.

2.6 Emisní podmínky dluhopisů

Pro emisi dluhopisů jsou stanoveny určité podmínky, které musí emitent a vlastník dluhopisu splnit.

Emisní podmínky, podle zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů⁸⁸, vymezují práva a povinnosti emitenta a vlastníka dluhopisu, jakož i podrobnější informace o emisi dluhopisů, a obsahují vždy:

- a) údaje uvedené v náležitostech dluhopisů, písmena a) až k);
- b) údaj o podobě dluhopisu;

⁸⁷ Dědič, J. a kol. Právo cenných papírů a kapitálového trhu. Praha: Prospektrum, 2000, s. 120.

⁸⁸ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 7, odst. 1.

- c) lhůtu pro upisování emise dluhopisu;
- d) emisní kurz, případně způsob jeho stanovení, a pro případ, že emisní kurz bude určován kurzem dosaženým v aukci, způsob aukce;
- e) předpokládanou celkovou jmenovitou hodnotu emise dluhopisu;
- f) způsob a místo upisování dluhopisu a způsob a místo splácení emisního kurzu upsaného dluhopisu;
- g) způsob případného výpočtu výnosu dluhopisu;
- h) údaje o zdaňování výnosu dluhopisu;
- i) údaje o osobách, které se podílejí na zabezpečení vydání dluhopisu, splácení dluhopisu a na vyplácení výnosu z dluhopisu, s uvedením způsobu jejich účasti na těchto činnostech;
- j) informace o promlčení práv z dluhopisu;
- k) způsob oznamování svolání schůze vlastníků dluhopisů, jakož i vlastníků podílů na sběrném dluhopisu; stanovení rozhodného dne pro účast na schůzi vlastníků zaknihovaných dluhopisů, jakož i vlastníků podílů na sběrném dluhopisu, který nesmí předcházet o více než 7 kalendářních dnů den konání schůze vlastníků, a způsob uveřejňování dalších informací o dluhopisu;
- l) informaci o tom, kým, kdy a s jakým výsledkem bylo provedeno ohodnocení finanční způsobilosti emitenta (rating), nebo informaci, že ohodnocení nebylo provedeno;
- m) označení regulovaného trhu nebo volného trhu, na kterém emitent hodlá požádat o přijetí dluhopisů k obchodování, nebo informaci, že nehodlá o takové přijetí požádat.

Emisní podmínky obsahují též vymezení dalších práv a povinností emitenta a vlastníka dluhopisu⁸⁹, jakož i podrobnější informace o emisi dluhopisů, pokud přicházejí v úvahu podle podmínek vydání a záměrů emitenta, a to:

- a) rozhodnutí emitenta, že emise dluhopisů bude v rámci emisní lhůty vydávána postupně (v tranších);
- b) právo emitenta zvýšit objem emise a možný rozsah tohoto zvýšení, případně právo emitenta vydat dluhopisy v předpokládaném objemu i po uplynutí emisní lhůty;

⁸⁹ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 7, odst. 2.

- c) údaj o tom, že je splacení dluhopisu nebo vyplacení výnosu z něho zajištěno třetí osobou, a údaj, kde je smlouva o zajištění přístupná veřejnosti;
- d) údaje o zástavním právu u dluhopisu, jehož splacení nebo vyplacení výnosu z něho je zajištěno zástavou, a způsob, jakým bude zástavní právo uplatněno;
- e) způsob losování u dluhopisu, jehož výnos je spojen s dluhopisem, který je losován;
- f) údaj o případných dalších právech vlastníků dluhopisů, jsou-li s dluhopisem spojena;
- g) v případě zaknihovaných dluhopisů údaj o tom, kdo povede jejich evidenci, a případně rozhodnutí emitenta, že právo na výnos má osoba vlastníci dluhopis k jinému dni, než je den splatnosti výnosu dluhopisu;
- h) v případě sběrného dluhopisu údaj o tom, kdo povede evidenci vlastníků podílů na sběrném dluhopisu;
- i) nepřipustnost oddělení práva na výnos dluhopisu, pokud emitent oddělení tohoto práva vylučuje;
- j) oprávnění emitenta splatit dluhopis přede dnem jeho splatnosti včetně poměrného výnosu, s vymezením podmínek a způsobu předčasného splacení a též způsobu výpočtu hodnoty nesplacených nevrácených kupónů;
- k) oprávnění vlastníka dluhopisu žádat splacení dluhopisu před dobou splatnosti, včetně vymezení podmínek, za kterých je oprávněn tak učinit;
- l) znění rozhodčí doložky, mají-li být spory o právech a povinnostech spojených s dluhopisem řešeny v rozhodčím řízení;
- m) u vyměnitelného dluhopisu způsob oznámení dne, od kterého lze právo na výměnu za jiný dluhopis nebo jiné dluhopisy anebo akcii či akcie uplatnit, a místo a lhůtu pro uplatnění tohoto práva; pokud jsou vyměnitelné dluhopisy vydávány v zaknihované podobě, datum rozhodného dne pro určení osoby oprávněné vykonat práva z těchto dluhopisů;
- n) u prioritního dluhopisu způsob oznámení dne, od kterého lze právo na přednostní úpis akcií uplatnit, a místo a lhůtu pro uplatnění tohoto práva; pokud jsou prioritní dluhopisy vydávány v zaknihované podobě, datum rozhodného dne pro určení osoby oprávněné vykonat práva z těchto dluhopisů;
- o) u podřízeného dluhopisu ustanovení, že pohledávky vlastníků těchto dluhopisů s nimi spojené budou uspokojeny až po uspokojení všech ostatních pohledávek, s výjimkou pohledávek, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou

podřízenosti v případě vstupu emitenta do likvidace, prohlášení konkurzu na majetek emitenta, povolení vyrovnání a je-li emitentem zahraniční osoba, též jiného obdobného opatření.

Právní vztah mezi emitentem a osobou oprávněnou vykonávat práva spojená s dluhopisem se ve věcech neupravených zákonem č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů řídí zákonem č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.⁹⁰

Vydání dluhopisů zabezpečuje emitent nebo jím pověřená osoba, která je k této činnosti oprávněna podle zvláštního právního předpisu upravujícího podnikání na kapitálovém trhu⁹¹, a která obstará vydání emise nebo se smluvně zaváže stát se prvním nabyvatelem emise nebo její části.

Emisi dluhopisů je možné vydávat v rámci emisní lhůty i postupně po částech (tranších), je-li tato možnost uvedena v emisních podmínkách.

Nedojde-li k vydání dluhopisů, je emitent povinen do 30 dnů po dni skončení emisní lhůty vrátit upisovateli jím upsanou a splacenou částku, včetně úroku ve výši průměrné diskontní sazby České národní banky za období od data splacení.⁹²

⁹⁰ Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 7, odst. 4.

⁹¹ Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

⁹² Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, § 15.

3 Dluhopisy jako zdroj financování PPP projektů

Jak již bylo zmíněno dluhopisy jsou **dlouhodobé cenné papíry** vyjadřující pohledávku vlastníka vůči tomu, kdo cenný papír vystavil, a se splatností delší než jeden rok.

Dluhopisy jako dlouhodobý nástroj financování jsou vhodné především pro financování aktivit investičního charakteru a dále vzhledem k vysokým emisním nákladům je vhodné, aby jejich emise přesahovaly objem 10 mil. Kč. Právě díky tomu by dluhopisy mohly být vhodné pro financování PPP projektů, jejichž finanční náročnost je v řádech milionů, v některých případech až miliard Kč.

3.1 Výhody emise podnikových dluhopisů

Využití např. **podnikových dluhopisů** přináší podniku jako emitentovi celou řadu výhod oproti jiným alternativním způsobům financování, jako jsou např. bankovní úvěry nebo interní zdroje.

Výhodou emise podnikových dluhopisů je např.:

- možnost získat větší množství finančních prostředků na financování svých potřeb; emisní půjčka je rozdělena na velké množství dluhopisů, které může nakoupit velký počet věřitelů a umožňuje tedy podniku získat velký kapitál, než by tomu bylo například u použití bankovního úvěru, kdy je možné získat jen omezené množství financí;
- v období inflace vrací firma věřitelům znehodnocené peníze; očekávaná míra inflace je však zohledňována při stanovení úroků z dluhopisů;
- emise dluhopisů zpravidla nevyžaduje zastavení majetku, na rozdíl od nutnosti zástavy určité části majetku při financování bankovními úvěry;
- po překročení určité míry zadluženosti přestává být výhodný bankovní úvěr a alternativou s nižšími náklady je v důsledku rozptýlení rizika mezi velký počet věřitelů emise dluhopisů;
- emisí dluhopisů neztrácí akcionáři svou kontrolu nad činností podniku;

- úrok z dluhopisů je daňově uznatelný náklad; vzniká úrokový daňový štít – část úroku dopadá na stát; náklady na pořízení kapitálu touto cestou jsou proto nižší než náklady např. na akciový kapitál;
- úspěšné vydání a především umístění podnikových dluhopisů se považuje za prestižní záležitost, která zlepšuje postavení podniku v očích veřejnosti i obchodních partnerů;
- dluhopisy umožňují dosáhnout větší pružnosti v kapitálové struktuře podniku a pružněji reagovat na potřebu rozšíření kapitálu než např. interní zdroje.

3.2 Nevýhody emise podnikových dluhopisů

S podnikovými dluhopisy jsou také spojeny určité **nevýhody**, jako např.:

- značné emisní náklady, které zvyšují náklady kapitálu získaného pomocí dluhopisů ve srovnání například s pořízením kapitálu z interních zdrojů či pomocí dlouhodobých bankovních úvěrů (blíže viz. kap. 3.3);
- zájemci o dluhopisy kladou vysoké úroky na úvěrovou způsobilost emitenta, z toho vyplývá, že dluhopisy jsou schopny umístit spíše velké a známé podniky;
- pevné splátky úroku z dluhopisů jsou nevýhodné v případech, kdy dochází k poklesu podnikového zisku (majitel dluhopisu se nepodílí na snížení zisku);
- věřitelé mohou klást emitujícímu podniku různé omezující podmínky týkající se např. výplaty dividend, velikosti leasingových zdrojů či mezd vyplácených zaměstnancům.

Jednou z **nevýhod emise dluhopisů** jsou také četná rizika spojená s jejich emisí. Tato rizika je možné rozdělit na dvě skupiny, a to na rizika na straně poptávky po kapitálu a na rizika na straně nabídky kapitálu.

RIZIKA NA STRANĚ POPTÁVKY PO KAPITÁLU

Mezi **rizika na straně poptávky po kapitálu** patří:

- ekonomický vývoj a podmínky v ČR;
- nedostatek investičních záměrů;
- obavy z neumístění;
- náklady vydání emise.

RIZIKA NA STRANĚ NABÍDKY KAPITÁLU

Rizika na straně nabídky kapitálu spočívají v následujícím:

- nedostatek informací u investorů;
- nedůvěra investorů;
- zdanění výnosů z dluhopisů.

3.3 Emisní náklady dluhopisů

Podstatnou částí nákladů spojených emisí dluhopisů jsou fixní náklady, tozn. že vydání dluhopisů je **výhodné až od určitého objemu emise** – od určité potřeby kapitálu, dosahující hodnoty desítek milionů korun.

Jedná se tedy právě o takový objem finančních prostředků, který je zapotřebí pro financování projektů PPP. Náklady na tento typ projektu nezděrnka dosáhnou až několika stovek milionů Kč. Takový objem prostředků logicky není možné v podobě výnosů realizovat během několika málo let. Proto se u nejdrazších projektů počítá i s 50letou smlouvou. Stejně tak jako náklady, lze i některá rizika zvládnout pouze v dlouhodobém horizontu, což je jedním z hlavních znaků dluhopisů.

3.4 Další druhy dluhopisů

Dalšími druhy dluhopisů, které by potenciálně mohly být použity jako zdroj financování projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru, jsou státní a komunální dluhopisy.

Státní dluhopisy jsou dluhopisy vydané Českou republikou na základě zvláštního zákona o státním dluhopisovém programu. Jedná se o zvláštní druh dluhopisů. Dlužná částka a úroky jsou vypláceny ze státního rozpočtu.

Některé emise státních dluhopisů, které jsou ve třídě A a jsou obchodovány s podporou market makerů, patří mezi nejobchodovanější emise cenných papírů na BCPP. Poptávka po určitých emisích státních dluhopisů, které by mohly sloužit jako zdroj financování PPP projektů, je tedy do jisté míry zaručena.

Komunální dluhopisy jsou dluhopisy vydávané územním samosprávným celkem. K emisi komunálních dluhopisů je nutný souhlas Ministerstva financí ČR, které při rozhodování o udělení souhlasu posuzuje ekonomickou situaci územního samosprávného celku.

Problémem u těchto druhů dluhopisů může být otázka atraktivity pro investory a také dostatečné množství pro financování PPP projektů.

Problém společný státním i komunálním dluhopisům je zvyšování zadlužení státu, popř. municipalit, které je i přes tato možná další zadlužení již poměrně značné.

Dluhopisy jako zdroje financování přinášejí možnost získat větší množství finančních prostředků na financování svých potřeb a jejich emise zpravidla nevyžaduje zastavení majetku, na rozdíl od nutnosti zástavy určité části majetku např. při financování bankovními úvěry. Bankovní úvěr přestává být také výhodný po překročení určité míry zadluženosti a alternativou s nižšími náklady je v důsledku rozptýlení rizika mezi velký počet věřitelů emise dluhopisů.

Obecně je tedy partnerství veřejného a soukromého sektoru vhodné prosazovat jen v případech, kdy přináší dostatečně vysoké Value for Money představující optimální kombinaci nákladů životního cyklu projektu a jím poskytovaných služeb, při splnění požadavků uživatelů.

Závěr

Záměrem diplomové práce s názvem „Dluhopisy a projekty PPP“ bylo souhrnně zpracovat problematiku dluhopisů jako zdroje financování projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru.

K dosažení tohoto cíle byly stanoveny následující dílčí cíle:

1. Definovat a smluvně vymežit PPP projekty.
2. Charakterizovat způsoby financování PPP projektů.
3. Vymežit základní pojmy týkající se dluhopisů.
4. Zhodnotit dluhopisy jako zdroj financování PPP projektů.

Finanční zajištění projektu, a s tím spojená životnost a proveditelnost je jednou z klíčových oblastí celého PPP projektu. Projekt musí mít především dopředu zajištěn zdroj příjmů tak, aby mohl splácet půjčky a zajistil tak určitou míru návratnosti investorům.

Do přípravy a zabezpečení konceptu PPP v ČR zasahuje řada státních institucí, z nichž nejdůležitější jsou Ministerstvo financí ČR a Ministerstvo pro místní rozvoj.

V první kapitole jsou podrobně charakterizovány projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru, jejich smluvní vymezení a zhodnocení. Dále jsou uvedeny informace o PPP Centru, které koordinuje uzavírání dlouhodobých smluv státu se soukromými dodavateli veřejných služeb. Pro vznik PPP Centra byly hlavním impulzem doporučení Světové banky vytvořit v ČR samostatnou jednotku dbající na fiskálně bezpečnou implementaci PPP. Na základě uzavřených smluv bude veřejnou službu poskytovat soukromá firma výměnou za trvalý tok veřejných peněz. Při použití PPP již vláda nepotřebuje hotové finanční prostředky, ale platby jsou rozloženy do budoucnosti. PPP spíše představuje třetí cestu mezi státním a soukromým vlastnictvím.

Tato kapitola též pojednává o projektech PPP u nás a v zahraničí. V současném světě je realizace projektů PPP závislá na kultuře a legislativní připravenosti každé země a pro jejich dobré fungování je důležitá důkladná příprava projektů a vytvoření

legislativních i nelegislativních předpokladů. Partnerství veřejného a soukromého sektoru se již osvědčilo v mnoha ekonomicky vyspělých zemích. I u nás jsou postupně vytvářeny všechny předpoklady, aby se PPP projekty staly součástí alternativních forem zajišťování veřejných služeb.

Schválením Politiky vlády ČR v oblasti PPP byl učiněn významný krok, který je vyjádřením shody na úrovni vlády o základním přístupu k partnerství. Bylo rozhodnuto o dělbě kompetencí v této oblasti a o nezbytných podmínkách profesionálního, programového využití partnerství veřejného a soukromého sektoru. Za největší překážku fungování projektů typu PPP v České republice bych označila nízkou informovanost veřejného sektoru o možnosti využití PPP a z toho plynoucí nižší zájem o řešení veřejných projektů metodou spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

V současné době již probíhá několik pilotních projektů, jejichž hlavním úkolem je otestování prostředí pro PPP a poukázání na nutné legislativní změny. U třech pilotních PPP projektů (výstavba věznice, soudního areálu a ubytovacích kapacit ÚVN) jsou již zhotoveny návrhy koncesního projektu.

Ve druhé kapitole jsou zhodnoceny dluhopisy a uvedeny jejich základní náležitosti a druhy. Dluhopisem se rozumí zastupitelný cenný papír, s nímž je spojeno právo na splacení dlužné částky a povinnost emitenta toto právo uspokojit. Může být vydán v listinné nebo zaknihované podobě. Dluhopisy jsou vedle akcií druhým základním kamenem všech investičních strategií a narozdíl od akcií mají velmi přesně definované finanční toky a jejich doba existence je téměř vždy konečná. Z hlediska emitentů lze dluhopisy rozdělit do dvou základních skupin. Jsou to jednak dluhopisy vydané vládou, které se považují za bezrizikové, a dluhopisy vydávané soukromým sektorem.

Třetí kapitola je zaměřena na pojetí dluhopisů jako zdrojů financování projektů partnerství veřejného a soukromého sektoru. Dluhopisy jako zdroje financování přinášejí možnost získat větší množství finančních prostředků na financování svých potřeb a jejich emise zpravidla nevyžaduje zastavení majetku, na rozdíl od nutnosti zástavy určité části majetku např. při financování bankovními úvěry. Bankovní úvěr přestává být také výhodný po překročení určité míry zadluženosti a alternativou s nižšími náklady je v důsledku

rozptýlení rizika mezi velký počet věřitelů emise dluhopisů. To jsou jen některé z výhod dluhopisů jako zdroje financování PPP.

Existují však také určité nevýhody této formy financování, jako např. četná rizika spojená s jejich emisí. Česká republika má značný veřejný dluh, a proto je nutný opatrný přístup k projektům PPP, protože PPP znamená skryté zadlužení, jelikož veřejný subjekt se ve smlouvě zavazuje k pravidelným platbám, např. za provoz dálnice.

Jedním z hlavních důvodů pro využití dluhopisů, které jsou obvykle vydávané ve velkých sériích a na dlouhé období jako zdroje financování PPP projektů, je dlouhodobost těchto projektů. Náklady nezdědka dosahují až několika stovek milionů Kč. Takový objem prostředků není možné realizovat během několika málo let. Proto se u nejdražších projektů počítá i s padesátiletou smlouvou. Stejně tak jako náklady, lze i některá rizika zvládnout pouze v dlouhodobém horizontu.

Ačkoli jsou výhody PPP zřejmé, nemělo by se na něj pohlížet jako na zázračné řešení a při jejich realizaci by se mělo postupovat opatrně. Jedním z nebezpečí může být např. netransparentnost zakázek – problém, který se v ČR vyskytuje poměrně často, a to nejen v souvislosti s metodou PPP.

Využívání spolupráce veřejného a soukromého sektoru má tedy smysl pouze v případě, že přináší pro veřejný sektor lepší výsledek, než jaký by získal, pokud by projekt realizoval sám.

Seznam použité literatury

- [1] Analýza PPP projektů 2007, s 3. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz>.
- [2] Blake, D. Analýza finančních trhů. Přel. Hrnčíř, A., Šedý, P., Šimůnek, P. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995, 624 s. Přel. z: Financial market Analysis. ISBN 80-7169-201-8
- [3] Dědič, J. a kol. Právo cenných papírů a kapitálového trhu. 1. vyd. Praha: Prospektrum, 2000, 552 s. ISBN 80-7175-084-0
- [4] Duspiva, P.; Tetřevová, L. Kapitálové trhy II. díl. 1. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2003, 90 s. ISBN 80-7194-508-0
- [5] Evropská komise. Návod k úspěšnému partnerství soukromého a veřejného sektoru. Brusel, 2003, 91 s.
- [6] Evropská komise. Zelená kniha o partnerství veřejného a soukromého sektoru a právu společenství o veřejných zakázkách a koncesích COM (2004) 327 konečné znění. Brusel, 2004, 22 s.
- [7] Grimsey, D.; Lewis, M. Public private partnerships: the worldwide revolution in infrastructure provision and project finance. 1st ed. Cheltenham: Edward Edgar, 2004. 268 s. ISBN 1840647117
- [8] Kohout, P.; Hlušek, M. Peníze, výnosy a rizika. 2. vyd. Praha: Ekopress, 2002, 214 s. ISBN 80-86119-48-3
- [9] Kramařík, R. Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public Private Partnership). Právní analýza proveditelnosti v ČR. Říjen 2003, 26 s.
- [10] Link, A. N. Public/private partnership: innovation strategies and policy alternatives. 1st ed. New York: Springer, 2006, 155 s. ISBN 0-38729774-X
- [11] Marčan, P. Pilotní projekt PPP nebudí důvěru. Ekonom, 2008, roč. 12, č. 14, s. 45. ISSN 1210-0714
- [12] Musílek, P. Finanční trhy a investiční bankovníctví. 1. vyd. Praha: ETC Publishing, 1999, 852 s. ISBN 80-86006-78-6
- [13] Ostřížek, J. a kol. Public Private Partnership, Příležitost a výzva. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, 284 s. ISBN 978-80-7179-744-9

- [14] Peková, J.; Pilný, J. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 1. vyd. Praha: ASPI, 2002, 441 s.
ISBN 80-86395-21-9
- [15] PPP Centrum. Kodex řízení PPP projektu. Praha, 26. července 2005, s. 4.
- [16] PPP Centrum. Možnosti využití PPP v oblasti zdravotnictví a školství. Praha, 7. dubna 2005, s. 28 – 30. Dostupné z www.pppcentrum.cz.
- [17] PPP Centrum. Seznamte se s PPP. Zapojení soukromého podnikání a zdrojů do poskytování veřejných služeb. Praha, 10. srpna 2005, s. 15. Dostupné www.pppcentrum.cz.
- [18] Schweigelová, D. Smlouva jako základ PPP projektů (Finanční správa a rozvoj měst a obcí v ČR). Svaz měst a obcí SMO, 2004, 26 s.
- [19] Šíp, E. Projekty PPP v oblasti Fondu soudržnosti. 1. vyd. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2005, 132 s.
- [20] Usnesení vlády ČR ze dne 7. ledna 2004 č. 7, o Partnerství veřejného a soukromého sektoru v České republice. Dostupné z: www.pppcentrum.cz.
- [21] Veselá, J. Investování na kapitálových trzích. 1. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2007, 704 s.
ISBN 80-7357-297-4
- [22] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [23] Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.
- [24] Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.
- [25] www.cwe.cz
- [26] www.euroekonom.cz
- [27] www.finance.gov.sk
- [28] www.marketingovenoviny.cz
- [29] www.mfcr.cz
- [30] www.pppcentrum.cz
- [31] www.stavebni-forum.cz

Seznam obrázků

Obr. 1 - Organizační schéma PPP Centra	32
Obr. 2 – Organizační schéma řízení PPP projektů.....	35

Seznam tabulek

Tab. 1 - Projekty PPP podle zaměření	17
Tab. 2 - Parametry projektových struktur	20
Tab. 3 - Rozdíly mezi veřejnou a soukromou sférou.....	31
Tab. 4 – Přehled pilotních PPP projektů.....	54
Tab. 5 - Výsledky koncesních projektů	55

Seznam zkratek

apod. - a podobně

atd. - a tak dále

BCPP - Burza cenných papírů Praha

ČNB - Česká národní banka

ČR - Česká republika

EHP - Evropský hospodářský prostor

EU - Evropská unie

ISIN - International Security Identification Number

kap. - kapitola

mil. - milion

mld. - miliarda

např. - například

NATO - North Atlantic Treaty Organisation

PFI - Private Finance Initiative

PPP - Public Private Partnership

popř. - popřípadě

SCP - Středisko cenných papírů

tj. - to je

tozn. - to znamená

VfM - Value for Money

Seznam příloh

Příloha 1 Seznam nejlikvidnějších emisí SD povinně kotovaných podle pravidel pro primární prodej SD

Příloha 2 Usnesení vlády ČR ze dne 23. května 2007 č. 536 k Analýze pilotních projektů Partnerství veřejného a soukromého sektoru

Příloha 3 Základní cíle a aktuální fáze přípravy pilotních projektů

Příloha 4 Zdůvodnění nezbytnosti realizace záměrů

Příloha 5 Očekávaný vývoj přípravy pilotních PPP projektů

**Příloha 1 Seznam nejlikvidnějších emisí SD povinně kotovaných podle
pravidel pro primární prodej SD**

Číslo emise	ISIN	Kupón	Datum emise	Datum splatnosti	V oběhu (mln. CZK)
Issue Number	ISIN	Coupon	Issue Date	Maturity	Outstanding (CZK bln)
48.	CZ0001001754	3,25	27.11.2006	27.11.2009	49,571
45.	CZ0001001242	2,55	18.7.2005	18.10.2010	56,976
36.	CZ0001000764	6,55	5.10.2001	5.10.2011	50,272
50.	CZ0001001887	3,55	16.4.2007	18.10.2012	50,054
40.	CZ0001000814	3,70	16.6.2003	16.6.2013	64,964
44.	CZ0001001143	3,80	11.4.2005	11.4.2015	62,339
34.	CZ0001000749	6,95	26.1.2001	26.1.2016	35,000
51.	CZ0001001903	4,00	30.4.2007	11.4.2017	52,875
41.	CZ0001000822	4,60	18.8.2003	18.8.2018	47,035
46.	CZ0001001317	3,75	12.9.2005	12.9.2020	68,048
52.	CZ0001001945	4,70	18.6.2007	12.9.2022	35,000
49.	CZ0001001796	4,20	4.12.2006	4.12.2036	20,075

Zdroj: www.cnb.cz

**Příloha 2 Usnesení vlády ČR ze dne 23. května 2007 č. 536 k Analýze
pilotních projektů Partnerství veřejného a soukromého sektoru**

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

USNESENÍ

VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 23. května 2007 č. 536

k Analýze pilotních projektů Partnerství veřejného a soukromého sektoru

Vláda

I. bere na vědomí Analýzu pilotních projektů Partnerství veřejného a soukromého sektoru (dále jen „PPP“), obsaženou v části III a IV materiálu č.j. 613/07;

II. ukládá

1. ministru financí zajistit průběžné zpracování a publikaci metodik pro PPP podle analýzy uvedené v bodě I tohoto usnesení,

2. 1. místopředsedovi vlády a ministru pro místní rozvoj zajistit zpracování a publikaci metodiky pro postup v zadávacím řízení na výběr soukromého partnera v PPP do 30. září 2007,

3. ministrům a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy

a) postupovat při přípravě a realizaci projektů PPP podle metodik publikovaných Ministerstvem financí a metodiky publikované Ministerstvem pro místní rozvoj,

b) průběžně posuzovat použití PPP jako jedné z alternativ zajišťování veřejných služeb a postupovat přitom podle kritérií a Osnovy návrhu pilotního projektu PPP stanovenými usnesením vlády ze dne 25. srpna 2004 č. 791,

c) o vhodných projektech PPP informovat vládu,

d) při uvedených činnostech spolupracovat s ministrem financí,

4. 1. místopředsedovi vlády a ministru pro místní rozvoj ve spolupráci s ministrem financí analyzovat zákon č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení, a zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, do 31. prosince 2007 navrhnout případně jejich novely a předložit je vládě,

5. ministru financí analyzovat daňové a účetní předpisy a případně navrhnout vládě do 31. října 2007 jejich novely,

6. ministru spravedlnosti analyzovat zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a případně navrhnout vládě do 31. října 2007 jeho novelu,

7. předsedovi Českého statistického úřadu aktivně spolupracovat se zadavateli projektů PPP v průběhu jejich přípravy na klasifikaci parametrů projektů PPP z hlediska jejich zachycení v systému národních účtů.

Provedou:

ministři,
předseda Českého statistického úřadu,
vedoucí ostatních ústředních
orgánů státní správy

Předseda vlády
Ing. Mirek Topolánek v. r.

Příloha 3 Základní cíle a aktuální fáze přípravy pilotních projektů

Projekt	Specifikace projektu – hlavní cíle	Předpokládaná hodnota	Aktuální fáze přípravy
AirCon	<ul style="list-style-type: none"> ➤ komplexní modernizace stávající tratě, zajišťující souběžné vedení vlaků příměstské dopravy, celostátní dopravy a speciální spojení letiště s centrem, včetně provozu a údržby. 	15-18 mld. Kč dle zvolené varianty řešení	Přípravná fáze
ÚVN	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ubytování pro klienty ÚVN (260 lůžek kategorie***+), ➤ ubytování pro zaměstnance ÚVN a pro prověřované adepty služby v Armádě ČR (240 lůžek), ➤ zajištění parkování (300 parkovacích míst). 	Celková hodnota: 1127 mil. Kč; investiční náklady: 857,3 mil. Kč	Studie proveditelnosti zpracována, koncesní projekt před schválením vládou
D3	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zajištění výstavby, provozování a udržování úseků 0307 Tábor – Soběslav a 0308 Soběslav – Bošilec (event. navazujících úseků), v kontextu stávajícího postupu výstavby dálnice D3. 	11 mld. Kč – bude upřesněno dle koncesního projektu	Vybrání poradci, probíhá příprava studie proveditelnosti
Justiční areál Ústí nad Labem	<ul style="list-style-type: none"> ➤ výstavba a provoz justičního areálu, pro výkon justičních činností krajského a okresního soudu, krajského a okresního státního zastupitelství, Probační a mediační služby. 	Celková hodnota: 4363,5 mil. Kč; investiční náklady: 1484 mil. Kč	Studie proveditelnosti zpracována, koncesní projekt před schválením vládou
Věznice s ostrahou	<ul style="list-style-type: none"> ➤ výstavba a provoz věznice typu s ostrahou pro cca 500 odsouzených při splnění evropských standardů (mj. 6 m² na osobu), ➤ zajištění zaměstnání odsouzených (min. 60% vězňů). 	Celková hodnota: 6 755,8 mil. Kč; investiční náklady: 1 191 mil. Kč	Studie proveditelnosti zpracována, koncesní projekt před schválením vládou
Nemocnice Na Homolce	realizace formou PPP zrušena		
Ponava	<ul style="list-style-type: none"> ➤ regenerace brownfieldu Ponava, ➤ vybudování sportovního a volnočasového centra, ➤ vytvoření zázemí pro vrcholový sport, ➤ posílení marketingového potenciálu města. 	2 mld. Kč bude upřesněno dle výsledků koncesního projektu	Vybrání poradci, dokončena studie proveditelnosti, zadavatel zvažuje detailní strukturu projektu
Univerzitní kampus Ústí nad Labem	realizace formou PPP zrušena		
Krajská nemocnice Pardubice	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zajištění komplexní modernizace nemocnice včetně návrhu, výstavby nové a rekonstrukce stávající infrastruktury, údržby, částečného provozu areálu nemocnice, ➤ regenerace přilehlého průmyslově nevyužívaného areálu bývalé Tesly, kam budou přemístěny provozní a obslužné činnosti, ➤ zvýšení a zlepšení uživatelského a provozního standardu areálu nemocnice. 	2,2 mld. Kč bude upřesněno dle výsledků koncesního projektu	Vybrání poradci, příprava studie proveditelnosti

Zdroj: Analýza PPP projektů 2007

Příloha 4 Zdůvodnění nezbytnosti realizace záměrů

Projekt	Zdůvodnění nezbytnosti a opodstatněnosti
AirCon	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zkvalitnění dopravní obslužnosti Letiště Ruzyně a severozápadní části pražské aglomerace, ➤ napojení Letiště Ruzyně na kolejovou dopravu a integrace dopravní soustavy severozápadního sektoru pražské aglomerace vytvořením kvalitního a kapacitního kolejového koridoru Praha – Kladno, ➤ minimalizovat dopady dopravního přetížení a ekologické zátěže silniční dopravy.
ÚVN	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Silná potřeba vybudování podpůrné infrastruktury nezbytné pro naplnění strategie ÚVN a její fungování identifikována již v období let 2001-2002, ➤ absence ubytovacích kapacit pro klienty nemocnice nutí ÚVN vyhledávat tyto služby u třetích (komerčních) osob, což komplikuje výkon základního předmětu činnosti, ➤ absence dostatečného počtu parkovacích míst pro motorová vozidla (odpovídá situaci vybudování ÚVN - 1. pol. 20. stol.) komplikuje běžný provoz nemocnice (provozu vozidel pacientů, jejich doprovodů, sanitních vozidel, zásobování atp.) uvnitř i vně areálu ÚVN, ➤ silná potřeba zajištění odpovídajícího ubytování pro nižší a střední zdravotnický personál. Stávající ubytovna je v nevyhovujícím stavu. Investiční náklady rekonstrukce plánované v r. 2009 jsou odhadovány na 230 mil. Kč, přičemž případné uzavření ubytovny by způsobilo kritické personální a provozní problémy nemocnice.
D3	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Zkvalitnění silničního spojení v rámci ČR s vazbou na evropskou silniční síť, ➤ vyřešení kapacitního přetížení stávající silnice I/3, zvýšení plynulosti přepravního proudu, ➤ odklon tranzitní dopravy mimo zastavěná území tj. zvýšení kvalita života obyvatel na těchto územích, ➤ zvýšení celkové kvality dopravy, snížení její časové a energetické náročnosti, vč. zvýšení její bezpečnosti (snížení nehodovosti), ➤ zlepšení situace v oblasti ochrany životního prostředí, ➤ podpora ekonomické aktivity v Jihočeském kraji, příliv investic do této oblasti, zvýšení celkové životní úrovně a zaměstnanosti obyvatelstva, ➤ rozvoj kulturních a ekonomických vztahů ČR s oblastí středního Rakouska vč. zvýšení významu hl. m. Prahy v rámci tohoto středoevropského regionu, <p style="text-align: center;">Dálnice je součástí návrhu rozvoje dopravních sítí v ČR do r. 2010 a doplňkové sítě TINA evropských dopravních koridorů.</p>
Justiční areál Ústí nad Labem	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Aktuální nevyhovující stav budov, kde sídlí justiční instituce: <ul style="list-style-type: none"> - objekt krajského soudu: špatný stavebně technický stav budovy, nevyhovující kapacity - z hlediska kancelářských ploch i dalšího zázemí, nedostatek jednacích síní, atd., plánovaná rekonstrukce je nerealizovatelná – stavební uzávěra z r. 2002, objekt se nachází v záplavovém území, - budova okresního soudu: ze stavebně-technického hlediska v dobrém stavu, nevyhovuje prostorově (malá průměrná plocha kanceláří, malý počet jednacích síní, prostory spisovny v suterénu ohroženy povodněmi), - pronajaté prostory: pro potřeby obchodního rejstříku a Probační a mediační služby – roční náklady cca 1 mil. Kč. ➤ Značný rozsah nevyřízené agendy v Severočeském kraji (trestní a občanskoprávní agenda – nejvyšší počet a obchodní agendy druhý nejvyšší v ČR), ➤ nedostatek parkovacích míst u stávajících justičních budov.
Věznice s ostrahou	<p>Potřeba nové věznice:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vysoký počet odsouzených v ČR (185 odsouzených na 100 tis. obyvatel v produktivním věku v roce 2005), ➤ nedostatečná ubytovací kapacita i při přepočtu 4 m² na odsouzeného, ➤ nevyhovující hygienické i sociální poměry ve věznicích a vazebních věznicích, plynoucí též z kolektivního způsobu ubytování a nevyhovujícího stavu budov, ➤ nízká zaměstnanost odsouzených (republikový průměr za rok 2006 činí 46,9 % z práceschopných vězňů), ➤ dlouhodobé podfinancování potřeb Vězeňské služby.

Zdroj: Analýza PPP projektů 2007

Příloha 5 Očekávaný vývoj přípravy pilotních PPP projektů

Projekt	Návrh koncesního projektu	Schválení koncesního projektu/ zahájení výběru koncesionáře	Schválení koncesní smlouvy	Výstavba	Provoz
AirCon	není možné určit				
ÚVN Praha	zpracovaný	07/2007	03/2008	2008 – 2009	2010 – 2035
D3	30.6.2007	08/2007	07/2008	07/2008 - 06/2010	2010 – 2040
Justiční areál Ústí nad Labem	zpracovaný	05/2007	04/2008	05/2008 - 04/2010	2010 – 2033
Věznice s ostrahou	zpracovaný	05/2007	04/2008	05/2008 - 04/2011	2011 – 2035
Ponava, Brno	zpracovaný	Hmg. se aktualizuje			
Krajská nemocnice Pardubice	05/2007	07/2007	Hmg. se aktualizuje		

Zdroj: Analýza PPP projektů 2007